RETTENS DOM (tredje afdeling)

30. november 2011 *

I sag T-208/06,

Quinn Barlo Ltd, Cavan (Irland)

Quinn Plastics NV, Geel (Belgien)

Quinn Plastics GmbH, Mainz (Tyskland),

ved advokaterne W. Blau, F. Wijckmans og F. Tuytschaever,

sagsøgere,

mod

Europa-Kommissionen først ved V. Bottka og S. Noë, derefter ved V. Bottka og N. Khan, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

* Processprog: engelsk.

angående en påstand om annullation af artikel 1 og 2 i Kommissionens beslutning K(2006) 2098 endelig af 31. maj 2006 om en procedure i henhold til artikel EF-traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/F/38.645 — Methacrylater), for så vidt som de vedrører sagsøgerne, subsidiært en påstand om annullation af beslutningens artikel 2, for så vidt som den pålægger sagsøgerne en bøde, og mere subsidiært en påstand om, at denne bøde nedsættes,

har

RETTEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, O. Czúcz, og dommerne I. Labucka (refererende dommer) og D. Gratsias,

justitssekretær: fuldmægtig J. Plingers,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 10. maj 2011,

afsagt følgende

Dom

Sagens baggrund

1 Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber fastslog navnlig i beslutning K(2006) 2098 endelig af 31. maj 2006 om en procedure i henhold til artikel 81 EF og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/F/38.645 — Methacrylater) (herefter »den anfægtede

beslutning«), at et bestemt antal virksomheder havde overtrådt artikel 81 EF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) ved i perioder af forskellig varighed mellem den 23. januar 1997 og den 12. september 2002 at have deltaget i en række konkurrencebegrænsende aftaler og former for samordnet praksis i methacrylat-industrien i EØS (den anfægtede beslutnings artikel 1).

2 Det drejede sig ifølge den anfægtede beslutning om en samlet og vedvarende overtrædelse vedrørende følgende tre varer af polymethyl-methacrylat (herefter »PMMA«): sammensætninger til støbning, faste plader og sanitetsvarer. Af den anfægtede beslutning fremgår, at selv om disse tre varer af PMMA er både fysisk og kemisk forskellige og har forskellige anvendelsesformål, kan de betragtes som en ensartet varegruppe på grund af deres fælles råstof, methyl-methacrylat (herefter »MMA«) (fjerde til ottende. betragtning til den anfægtede beslutning).

3 Den omhandlede overtrædelse bestod ifølge den anfægtede beslutning i drøftelser af priser, aftale, gennemførelse og overvågning af prisaftaler, enten i form af prisstigninger eller i det mindste stabilisering af de gældende priser, drøftelse af muligheden for at lade kunderne betale for yderligere serviceomkostninger, udveksling af kommercielt vigtige og fortrolige markeds- og/eller virksomhedsrelevante oplysninger, samt deltagelse med jævne mellemrum i møder og pleje af andre kontakter med henblik på at fremme overtrædelsen (den anfægtede beslutnings artikel 1 og første til tredje betragtning dertil).

4 Den anfægtede beslutning var rettet til følgende adressater: Degussa AG, Röhm GmbH & Co. KG og Para-Chemie GmbH (herefter under ét »Degussa«), Total SA, Elf Aquitaine SA, Arkema SA (tidligere Atofina SA), Altuglas International SA og Altumax Europe SAS (herefter under ét »Atofina«), Lucite International Ltd og Lucite

International UK Ltd (herefter under ét »Lucite«), ICI plc, og sagsøgerne Quinn Barlo Ltd, Quinn Plastics NV og Quinn Plastics GmbH.

5 Sagsøgerne er en del af det irske konglomerat Quinn Group Ltd, som den 7. maj 2004 — efter den omhandlede overtrædelsesperiode — erhvervede hele selskabskapitalen i det ultimative moderselskab i Barlo-koncernen (Barlo Group plc, som herefter skiftede navn til Barlo Group Ltd) (299. betragtning til den anfægtede beslutning). Sagsøgerne er resultatet af, at den aktivitet, der tidligere udøvedes af følgende tre tidligere selskaber i Barlo-koncernen, blev integreret i Quinn-koncernen i januar 2005:

— Quinn Plastics GmbH overtog aktiviteten fra Barlo Plastics GmbH. Ifølge den anfægtede beslutning havde Barlo Plastics GmbH deltaget i det konstaterede hemmelige samarbejde i methacrylat-industrien (297. betragtning til den anfægtede beslutning).

— Quinn Plastics NV overtog aktiviteten fra Barlo Plastics NV. Sidstnævnte var moderselskabet for Barlo Plastics GmbH og ejede indirekte dette selskabs kapital 100 % (38., 43. og 301. betragtning til den anfægtede beslutning).

— Quinn Barlo overtog aktiviteten fra Barlo Group Ltd. Sidstnævnte var moderselskabet for den tidligere koncern Barlo, som direkte eller indirekte ejede de tidligere Barlo selskabers kapital 100 % (300. og 301. betragtning til den anfægtede beslutning).

6 Sagsøgerne er alle tre adressater for den anfægtede beslutning, idet Kommissionen anså Quinn Barlo og Quinn Plastics NV for at have ansvaret for den adfærd, som Quinn Plastics GmbH (tidligere Barlo Plastics GmbH) udviste i overtrædelsesperioden (301. og 304. betragtning til samt artikel 1 i den anfægtede beslutning).

7 Den anfægtede beslutning blev vedtaget som resultat af en undersøgelse indledt som følge af, at Degussa den 20. december 2002 havde indgivet en anmodning om bødefritagelse i henhold til Kommissionens meddelelse af 19. februar 2002 om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT C 45, s. 3, herefter »samarbejdsmeddelelsen«).

8 Den 25. og 26. marts 2003 foretog Kommissionen kontrolbesøg i forretningslokalerne hos Atofina, Barlo, Degussa og Lucite (59. betragtning til den anfægtede beslutning). I forlængelse af disse kontrolbesøg indgav Atofina og Lucite henholdsvis den 3. april og den 11. juli 2003 anmodninger om bødefritagelse eller bødenedsættelse i henhold til samarbejdsmeddelelsen (60. og 66. betragtning til den anfægtede beslutning). Den 18. oktober 2004 indgav ICI en anmodning om bødenedsættelse i henhold til samarbejdsmeddelelsen (83. betragtning til den anfægtede beslutning). Barlo har ikke indgivet nogen anmodning i henhold til nævnte meddelelse.

9 I perioden fra den 9. april 2003 til den 29. juli 2004 tilstillede Kommissionen Barlo adskillige begæringer om oplysninger i henhold til artikel 11 i Rådets forordning (EØF) nr. 17 af 6. februar 1962: Første forordning om anvendelse af bestemmelserne i artikel [81 EF] og [82 EF] (EFT 1959-1962, s. 819), derpå i henhold til artikel 18 i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i artikel 81 [EF] og 82 [EF] (EFT 2003 L 1, s. 1) (62.-79. betragtning til den anfægtede beslutning).

10 Den 17. august 2005 vedtog Kommissionen en klagepunktsmeddelelse om en samlet og vedvarende overtrædelse vedrørende såvel MMA som sammensætninger til støbning af PMMA, faste plader af PMMA og sanitetsvarer af PMMA, som den bl.a. sendte til sagsøgerne og Quinn Plastics, SA (85. betragtning til den anfægtede beslutning).

11 Den 15. og 16. december 2005 afholdtes en høring.

12 Kommissionen besluttede i lyset af, hvad virksomhederne havde oplyst i deres svar på klagepunktsmeddelelsen og under høringen, at frafalde visse klagepunkter, navnlig:

— de klagepunkter, der var foreholdt samtlige adressater for klagepunktsmeddelelsen, om overtrædelsen vedrørende MMA

— de klagepunkter, der var foreholdt sagsøgerne og Quinn Plastics, SA, om sammensætninger til støbning af PMMA

— de klagepunkter, der var foreholdt Quinn Plastics, SA om faste plader af PMMA (93. betragtning til den anfægtede beslutning).

13 Den 31. maj 2006 vedtog Kommissionen den anfægtede beslutning. For så vidt angår sagsøgerne fastslog Kommissionen, at de havde deltaget i de konkurrencebegrænsende aftaler og former for samordnet praksis, der er nævnt i præmis 1-3 ovenfor, i perioden fra den 30. april 1998 til den 21. august 2000 [artikel 1, litra l)-n), i den anfægtede beslutning], og pålagde dem en bøde på 9. mio. EUR in solidum [artikel 2, litra e), i den anfægtede beslutning].

14 I første omgang havde Kommissionen med henblik på beregningen af bødens størrelse undersøgt overtrædelsens grovhed og havde med hensyn til overtrædelsens karakter fastslået, at der i og med, at den omfattede hele EØS, var tale om en meget alvorlig overtrædelse i den forstand, hvori udtrykket anvendes i retningslinjerne for

beregningen af bøder, der pålægges i henhold artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17, og artikel 65, stk. 5, i EKSF-traktaten (EFT 1998 C 9, s. 3, herefter »retningslinjerne«) (319.-331. betragtning til den anfægtede beslutning).

15 Dernæst havde den vurderet, at det var muligt at variere behandlingen af virksomhederne inden for kategorien af meget alvorlige overtrædelser for at tage hensyn til den faktiske økonomiske risiko for, at overtrædelserne kunne skade konkurrencen væsentligt. Den fastslog i denne forbindelse, at de i denne sag omhandlede virksomheder »[kunne] inddeles i [tre] kategorier på grundlag af deres relative vægt med hensyn til deres omsætning opnået ved salg af de varer af PMMA, der [havde] været genstand for deres deltagelse i kartellet«. Kommissionen fastslog, at Barlo med en omsætning i EØS på 66,37 mio. EUR i 2000 for faste plader af PMMA måtte placeres i den tredje kategori.

16 Hvad angår den forskellige behandling trak Kommissionen desuden 25 % fra det beregnede udgangsbeløb for bøden til sagsøgerne med følgende begrundelse: (335. betragtning til den anfægtede beslutning).

»Kommissionen tager hensyn til den omstændighed, at det er uvist, hvorvidt Barlo har haft hemmelige kontakter vedrørende sammensætninger til støbning af PMMA eller sanitetsvarer af PMMA. Som følge heraf lader det til, at Barlo ikke havde kendskab til eller ikke nødvendigvis kunne have haft kendskab til den verdensomspændende plan om konkurrencebegrænsende ordninger […]«

17 På grundlag af disse betragtninger fastsatte Kommissionen udgangsbeløbet for den bøde, sagsøgerne skulle pålægges, til 15 mio. EUR (336. betragtning til den anfægtede beslutning).

18 I anden omgang havde Kommissionen undersøgt overtrædelsens varighed og fastslået, at da sagsøgerne havde deltaget i overtrædelsen i to år og tre måneder, skulle udgangsbeløbet forhøjes med 20 % (10 % for hvert hele års deltagelse) (351.-353. betragtning til den anfægtede beslutning). Således blev grundbeløbet for sagsøgernes bøde fastsat til 18 mio. EUR (354. betragtning til den anfægtede beslutning).

19 I tredje omgang havde Kommissionen undersøgt de skærpende og formildende omstændigheder. Den fandt ingen skærpende omstændigheder at foreholde sagsøgerne. Med hensyn til formildende omstændigheder accepterede Kommissionen sagsøgernes argument, hvorefter de kun havde spillet en mindre passiv rolle i overtrædelsen, og nedsatte deres bøde med 50 % (372.-374. betragtning til den anfægtede beslutning).

20 Kommissionen afviste de øvrige formildende omstændigheder, som sagsøgerne havde påberåbt sig (375.-396. betragtning til den anfægtede beslutning), og fastsatte derfor bødens størrelse til 9 mio. EUR (397. betragtning til den anfægtede beslutning). Der er tale om den endelige bødestørrelse, eftersom samarbejdsmeddelelsen ikke fandt anvendelse til sagsøgernes fordel.

Retsforhandlinger og parternes påstande

21 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 8. august 2006 har sagsøgerne anlagt dette søgsmål.

22 Da sammensætningen af Rettens afdelinger er blevet ændret, og den refererende dommer er blevet tilknyttet Tredje Afdeling, er sagen følgelig blevet henvist til Tredje Afdeling.

23 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Tredje Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling og som en foranstaltning med henblik på sagens tilrettelæggelse at anmode Kommissionen om at besvare visse spørgsmål samt fremlægge nogle dokumenter. Kommissionen har efterkommet denne anmodning inden for den fastsatte frist.

24 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten i retsmødet den 10. maj 2011. Derudover har Kommissionen fremlagt nogle yderligere dokumenter for at efterkomme anmodningen nævnt i den foregående præmis, og disse er blevet tilført sagen. Da sagsøgerne har bekræftet, at de havde mulighed for at forholde sig til disse dokumenter under retsmødet, blev den mundtlige forhandling afsluttet efter retsmødet.

25 Sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:

— Principalt: Den anfægtede beslutnings artikel 1 og 2 annulleres, for så vidt som de vedrører sagsøgerne.

— Subsidiært: Den anfægtede beslutnings artikel 2 annulleres, for så vidt som den vedrører sagsøgerne.

— Mere subsidiært: Den anfægtede beslutnings artikel 2 annulleres, for så vidt som den pålægger sagsøgerne en bøde på 9 mio. EUR, og bøden nedsættes i overensstemmelse med de argumenter, der er fremført til støtte for dette søgsmål.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

26 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

27 Sagsøgerne har fremført to anbringender til støtte for søgsmålet. Det første anbringende vedrører tilsidesættelse af artikel 81 EF. Det andet anbringende vedrører tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, af retningslinjerne og af proportionalitetsprincippet.

Det første anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 81 EF

28 Inden for rammerne af det første anbringende har sagsøgerne i det væsentlige gjort gældende, at Kommissionen ikke i tilstrækkelig grad har godtgjort, hvorledes den af Barlo udviste adfærd udgjorde en overtrædelse af artikel 81 EF. Dette anbringende falder i det væsentlige i tre led. Med det første anbringendes første led har sagsøgerne anfægtet Kommissionens vurdering af fem møder, som er grundlaget for den anfægtede beslutning, for så vidt som den vedrører sagsøgerne, og foreholdt Kommissionen dens manglende hensyntagen til, at sagsøgerne ikke har været involveret i anden kontakt eller udveksling. Med det første anbringendes andet led har de gjort gældende, at Kommissionen ikke har godtgjort, at Barlo har deltaget i en »samlet og

fælles konkurrencebegrænsende plan«. Med det første anbringendes tredje led har sagsøgerne gjort gældende, at Kommissionen ikke har godtgjort, at Barlo har deltaget i en vedvarende overtrædelse.

Det første anbringendes første led om en urigtig vurdering af Barlos deltagelse i møderne samt anden kontakt og udveksling

29 Dette led af det første anbringende er støttet på tre klagepunkter.

30 Alt imens sagsøgerne har indrømmet, at Barlo var til stede ved fire af de fem omhandlede møder (nemlig følgende møder afholdt i Tyskland: i Dernbach i april 1998, i Darmstadt den 29. juni 1998, i Heidelberg den 24. februar 2000 og i Deidesheim den 21. august 2000), har de først gjort gældende, at Kommissionen ikke har godtgjort, at selskabets tilstedeværelse ved disse møder udgjorde en væsentlig konkurrencebegrænsning og overtrædelse af artikel 81 EF. Dernæst har sagsøgerne bestridt, at Barlo var til stede ved det femte omhandlede møde, dvs. det i Barcelona i maj-juni 1999, og givet udtryk for, at Kommissionen ikke har godtgjort, at et sådan møde har fundet sted. Endelig har sagsøgerne gjort gældende, at Kommissionen ikke har lagt vægt på den omstændighed, at den ikke har godtgjort, at sagsøgerne har været involveret i nogen anden konkurrencebegrænsende kontakt eller udveksling, end at en repræsentant for Barlo var til stede på de fire ovennævnte møder.

— Om de fire møder, hvori Barlos tilstedeværelse er erkendt

31 Sagsøgerne har bestridt, at de skulle have overtrådt artikel 81 EF i kraft af, at en repræsentant for Barlo deltog i de fire nævnte møder. Dels har de bestridt beskrivelsen af disse møder i den anfægtede beslutning med den begrundelse, at den ikke er

tilstrækkeligt underbygget med bevismateriale. Dels har sagsøgerne hævdet, at der var en »legitim forklaring« på Barlos adfærd. De har anført, at karteldeltagernes interesser ikke nødvendigvis var på linje med Barlos interesser, for så vidt som sidstnævnte ikke beskæftigede sig med MMA eller fremstillede alle varerne af PMMA. Eftersom Barlos prispolitik var uforenelig med kartellets formål, og selskabets markedsandel steg, har karteldeltagerne ifølge sagsøgerne sandsynligvis villet forsøge, om Barlo kunne være med i kartellet, ved at invitere selskabet til møder med en »uskyldig« dagsorden eller til lejligheder uden noget planlagt møde. Det fremgår af bevismaterialet blandt Kommissionens sagsakter, at disse forsøg mislykkedes, og at Barlo forsatte med at følge sin egen handelspolitik med henblik på at øge sin markedsandel.

32 Hertil bemærkes indledningsvis, at sagsøgerne ifølge den anfægtede beslutnings artikel 1 har overtrådt artikel 81 EF og EØS-aftalens artikel 53 ved »at deltage […] i en række aftaler og former for samordnet praksis i methacrylat-industrien i EØS og i drøftelser af priser, aftale, gennemførelse og overvågning af prisaftaler, enten i form af prisstigninger eller i det mindste stabilisering af de gældende priser, drøftelse af muligheden for at lade kunderne betale for yderligere serviceomkostninger, udveksling af kommercielt vigtige og fortrolige markeds- og/eller virksomhedsrelevante oplysninger samt deltagelse med jævne mellemrum i møder og pleje af andre kontakter med henblik på at fremme overtrædelsen, herunder overvåge gennemførelsen […]«

33 I henhold til artikel 81, stk. 1, EF er alle aftaler mellem virksomheder, alle vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder og alle former for samordnet praksis, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, uforenelige med fællesmarkedet og forbudt.

34 Det følger af fast retspraksis, at begrebet aftale og begrebet samordnet praksis i den forstand, hvori de anvendes i artikel 81, stk. 1, EF, omfatter former for hemmelig forståelse, som er af samme karakter, og som kun adskiller sig fra hinanden ved deres grad og den form, hvorunder de kommer til udtryk (Domstolens dom af 8.7.1999, sag C-49/92 P, Kommissionen mod Anic Partecipazioni, Sml. I, s. 4125, præmis 131 og 132, og af 4.6.2009, sag C-8/08, T-Mobile Netherlands m.fl., Sml. I, s. 4529, præmis 23).

35 For at der er tale om en aftale i henhold til artikel 81, stk. 1, EF er det tilstrækkeligt, at de pågældende virksomheder har givet udtryk for en fælles vilje til at optræde på markedet på en bestemt måde (Rettens dom af 17.12.1991, sag T-7/89, Hercules Chemicals mod Kommissionen, Sml. II, s. 1711, præmis 256, og af 20.3.2002, sag T-9/99, HFB m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1487, præmis 199).

36 Begrebet samordnet praksis vedrører en form for koordinering mellem virksomheder, som uden at gå så langt, at der er tale om en egentlig aftale, bevidst træder i stedet for et praktisk samarbejde mellem dem, som kan bringe konkurrencen i fare (Domstolens dom i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 115, og dom af 8.7.1999, sag C-199/92 P, Hüls mod Kommissionen, Sml. I, s. 4287, præmis 158).

37 Artikel 81, stk. 1, EF udelukker kategorisk enhver direkte eller indirekte kontakt mellem sådanne erhvervsdrivende, der er egnet til enten at have indflydelse på en eksisterende eller potentiel konkurrents adfærd på markedet eller over for en sådan konkurrent at afsløre den adfærd, som man selv har bestemt sig for at udvise, eller som man overvejer at udvise på dette marked, når sådanne kontakter har til formål eller til følge, at der opstår konkurrencevilkår, som ikke svarer til det pågældende markeds normale vilkår (jf. i denne retning dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 115-117, og dommen i sagen T-Mobile Netherlands m.fl., nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 33).

38 Det følger bl.a. heraf, at en aftale om udveksling af oplysninger mellem konkurrenter kan være i strid med konkurrencereglerne, såfremt den formindsker eller fjerner usikkerhedsgraden vedrørende det relevante markeds funktion og følgelig begrænser konkurrencen mellem virksomhederne (dommen i sagen T-Mobile Netherlands m.fl., nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 35).

39 Det skal endvidere fremhæves, at det ved vurderingen af, om en samordnet praksis er forbudt i medfør af artikel 81, stk. 1, EF, ikke er nødvendigt at tage hensyn til dens konkrete virkninger, når det fremgår, at den samordnede praksis har til formål at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for det fælles marked. Følgelig er det ikke nødvendigt at undersøge virkningen af en samordnet praksis, hvis det allerede er godtgjort, at den har et konkurrencebegrænsende formål (jf. i denne retning dommen i sagen T-Mobile Netherlands m.fl., nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

40 Selv om begrebet samordnet praksis forudsætter både samordning mellem de berørte virksomheder og en adfærd på markedet, der ligger i forlængelse af denne samordning, samt årsagsforbindelse mellem samordningen og adfærden, må det desuden antages — med forbehold af det modbevis, som det må påhvile de pågældende erhvervsdrivende at føre — at de virksomheder, som deltager i samordningen, og som forbliver aktive på markedet, tager hensyn til udvekslingen af oplysninger med deres konkurrenter for at fastlægge deres adfærd på markedet (jf. i denne retning dommen i sagen T-Mobile Netherlands m.fl., nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis).

41 I forbindelse med en sammensat overtrædelse, der har involveret adskillige producenter, som i adskillige år har haft det mål at gennemføre en fælles markedsregulering, kan det ikke kræves af Kommissionen, at denne nøjagtigt kvalificerer den enkelte virksomheds overtrædelse på et givet tidspunkt som enten en aftale eller en samordnet praksis, idet begge disse former for overtrædelse under alle omstændigheder er omfattet af artikel 81 EF (jf. i denne retning dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 111-114, og Rettens dom

af 20.4.1999, forenede sager T-305/94 - T-307/94, T-313/94 - T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 og T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 931, præmis 696).

42 I denne forbindelse må den dobbelte kvalifikation af en samlet overtrædelse som »en aftale og en samordnet praksis« forstås som en tilkendegivelse af, at der er tale om et kompleks, som indeholder faktiske omstændigheder, hvoraf nogle er kvalificeret som aftaler og andre som samordnet praksis i den forstand, hvori udtrykket anvendes i artikel 81, stk. 1, EF, der ikke kræver, at der skal ske en specifik kvalifikation for denne sammensatte type overtrædelse (dommen i sagen Hercules Chemicals mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 35, præmis 264, og dommen i sagen HFB m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 35, præmis 187).

43 Det bemærkes, at hvad angår fremlæggelsen af bevis for en overtrædelse påhviler det Kommissionen at føre fornødent bevis for, at der er indtruffet de omstændigheder, som udgør en overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF (Domstolens dom af 17.12.1998, sag C-185/95 P, Baustahlgewebe mod Kommissionen, Sml. I, s. 8417, præmis 58). Kommissionen skal herved tage hensyn til præcise og samstemmende beviser for at godtgøre sin faste overbevisning om, at der foreligger en overtrædelse (Rettens dom af 6.7.2000, sag T-62/98, Volkswagen mod Kommissionen, Sml. II, s. 2707, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis, og af 8.7.2008, sag T-54/03, Lafarge mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 55).

44 Hver enkelt af de af Kommissionen fremlagte beviser skal dog ikke nødvendigvis opfylde disse kriterier i forhold til hver enkelt led i overtrædelsen. Det er tilstrækkeligt, at den række indicier, institutionen har påberåbt sig, ud fra en samlet betragtning opfylder dette krav (jf. Rettens dom af 8.7.2004, forenede sager T-67/00, T-68/00, T-71/00 og T-78/00, JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2501, præmis 180 og den deri nævnte retspraksis).

45 De indicier, som Kommissionen har påberåbt sig i beslutningen for at bevise, at en virksomhed har overtrådt artikel 81, stk. 1, EF, skal ikke bedømmes isoleret, men som et hele (jf. Rettens dom af 8.7.2008, sag T-53/03, BPB mod Kommissionen, Sml. II, s. 1333, præmis 185 og den deri nævnte retspraksis).

46 Desuden skal der tages hensyn til den omstændighed, at konkurrencebegrænsende foranstaltninger træffes hemmeligt, og derfor må en konkurrencebegrænsende praksis eller aftale i de fleste tilfælde udledes ved en slutning ud fra et vist antal sammenfaldende omstændigheder og indicier, der, når de betragtes samlet, og i mangel af en anden logisk forklaring kan udgøre beviset for en tilsidesættelse af konkurrencereglerne (Domstolens dom af 7.1.2004, forenede sager C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 123, præmis 55-57).

47 Endvidere er det ifølge fast retspraksis tilstrækkeligt, at Kommissionen beviser, at den pågældende virksomhed har deltaget i møder, hvorunder der blev indgået konkurrencestridige aftaler, uden klart at have taget afstand herfra, for at føre tilstrækkeligt bevis for, at denne virksomhed deltog i kartellet. Når deltagelsen i sådanne møder er blevet bevist, påhviler det virksomheden at fremføre indicier af en sådan beskaffenhed, at den kan påvise, at dens deltagelse i de nævnte møder ikke var sket for at begrænse konkurrencen, og herved påvise, at den over for konkurrenterne havde oplyst, at den deltog i møderne med et andet formål end deres (dommen i sagen Hüls mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 36, præmis 155, dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 96, og dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 46, præmis 81).

48 Begrundelsen for dette retsprincip er, at virksomheden, der har deltaget i det nævnte møde uden offentligt at tage afstand fra det, der blev drøftet, har givet de andre deltagere det indtryk, at den tilsluttede sig mødets resultat og ville rette sig efter det (dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 46, præmis 82).

49 Endvidere bemærkes, at den omstændighed, at en virksomhed ikke følger udfaldet af et møde, der havde et konkurrencebegrænsende formål, ikke fritager den for ansvaret for sin deltagelse i et kartel, medmindre den offentligt har taget afstand fra dets indhold (dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 46, præmis 85).

50 Herudover er det fastslået, at begrebet afstandtagen som middel til ansvarsfritagelse skal fortolkes indskrænkende. Særligt kan den omstændighed, at en aktør forholder sig tavs under et møde, hvorunder en ulovlig samordning vedrørende spørgsmålet om prispolitik drøftes, ikke sidestilles med en klar og tydelig afstandtagen (jf. i denne retning Rettens dom af 5.12.2006, sag T-303/02, Westfalen Gassen Nederland mod Kommissionen, Sml. II, s. 4567, præmis 103 og 124).

51 Imidlertid bemærkes, at den ovennævnte retspraksis om stiltiende accept bygger på den forudsætning, at den pågældende virksomhed har deltaget i møder, hvorunder der blev indgået konkurrencestridige aftaler (dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 46, præmis 81), eller møder af klart konkurrencestridig karakter (dommen i sagen Hüls mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 36, præmis 155). Følgelig finder denne retspraksis ikke anvendelse, når det ikke er uomtvisteligt godtgjort, at et givent møde var af klart konkurrencestridig karakter (jf. i denne retning Rettens dom af 12.9.2007, sag T-36/05, Coats Holdings og Coats mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 91).

52 Med hensyn til sagsøgernes argumenter om værdien af deres erklæringer i anmodningerne indgivet i henhold til samarbejdsmeddelelsen bemærkes, at ingen EU-retlige bestemmelser eller almindelige principper ifølge fast retspraksis forbyder Kommissionen at påberåbe sig forklaringer afgivet af andre anklagede virksomheder over for en virksomhed (dommen i sagen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 41, præmis 512). Det, der er erklæret i henhold

til samarbejdsmeddelelsen, kan derfor ikke alene af den grund anses for at være uden bevismæssig værdi (dommen i sagen Lafarge mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 43, præmis 57 og 58).

53 Frivillige erklæringer fra hoveddeltagerne i et ulovligt kartel bør naturligvis godtages med et vist forbehold, da disse deltagere kan mindske betydningen af deres egne bidrag til overtrædelsen og forstørre betydningen af de øvriges. Henset til logikken i den ved samarbejdsmeddelelsen fastlagte procedure indebærer den omstændighed, at der fremsættes anmodning om at være omfattet af denne meddelelses anvendelsesområde med henblik på at opnå en bødenedsættelse, dog ikke nødvendigvis en tilskyndelse til at fremlægge forvanskede beviser vedrørende de øvrige deltagere i det påtalte kartel. Ethvert forsøg på at vildlede Kommissionen kan skabe tvivl angående oprigtigheden og samarbejdsviljen hos den virksomhed, der har fremsat anmodningen, og dermed bringe muligheden for denne for at drage fuld nytte af meddelelsen om bødefritagelse i fare (Rettens dom af 16.11.2006, sag T-120/04, Peróxidos Orgánicos mod Kommissionen, Sml. II, s. 4441, præmis 70, og dommen i sagen Lafarge mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 43, præmis 58).

54 Det må navnlig antages, at såfremt en person indrømmer at have begået en overtrædelse og dermed vedgår, at der foreligger omstændigheder, der rækker ud over dem, der direkte kunne udledes af de omhandlede dokumenter, indebærer dette a priori, når der ikke foreligger særlige omstændigheder, der tyder på det modsatte, at denne person har besluttet at sige sandheden. Erklæringer, der går imod den erklærendes interesser, bør således principielt betragtes som særligt troværdige beviser (Rettens dom i sagen JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 44, præmis 211 og 212, dom af 26.4.2007, forenede sager T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 og T-136/02, Bolloré m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 947, præmis 166, og dommen i sagen Lafarge mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 43, præmis 59).

55 En erklæring fremsat af en virksomhed, som anklages for at have deltaget i et kartel, hvis rigtighed bestrides af flere andre anklagede virksomheder, kan imidlertid ikke uden støtte i andre beviser betragtes som et tilstrækkeligt bevis for eksistensen af en overtrædelse begået af sidstnævnte (Rettens dom i sagen JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 44, præmis 219, dom af 25.10.2005, sag T-38/02, Groupe Danone mod Kommissionen, Sml. II, s. 4407, præmis 285, og dommen i sagen Lafarge mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 43, præmis 293).

56 Ved undersøgelsen af den bevismæssige værdi af erklæringer afgivet af virksomheder, som har indgivet en anmodning i henhold til samarbejdsmeddelelsen, tager Retten navnlig mængden af overensstemmende beviser, der støtter betydningen af disse erklæringer, i betragtning (jf. i denne retning dommen i sagen JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 44, præmis 220, og dommen i sagen Peróxidos Orgánicos mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 53, præmis 70), og fravær af holdepunkter for, at disse virksomheder har udvist en tendens til at mindske betydningen af deres egne bidrag til overtrædelsen og forstørre betydningen af de øvrige virksomheders bidrag (jf. i denne retning dommen i sagen Lafarge mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 43, præmis 62 og 295).

57 Med hensyn til domstolskontrollens rækkevidde i denne sag bemærkes, at Retten ifølge fast retspraksis under et annullationssøgsmål vedrørende en beslutning om anvendelse af artikel 81, stk. 1, EF generelt skal udøve fuld kontrol med, om betingelserne for at anvende artikel 81, stk. 1, EF er opfyldt (jf. Rettens dom af 26.10.2000, sag T-41/96, Bayer mod Kommissionen, Sml. II, s. 3383, præmis 62 og den deri nævnte retspraksis).

58 Såfremt der hos Retten foreligger en tvivl, skal dette endvidere komme den virksomhed til gode, der er adressat for den beslutning, hvorved en overtrædelse fastslås, i henhold til princippet om uskyldsformodning, der som et grundlæggende EU-retligt princip bl.a. finder anvendelse på sager vedrørende tilsidesættelser af konkurrencereglerne, der gælder for virksomhederne, som vil kunne føre til at pålægge bøder eller

tvangsbøder (dommen i sagen Hüls mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 36, præmis 149 og 150).

59 I lyset af disse grundlæggende betragtninger behandles de af sagsøgernes argumenter, som i det væsentlige består i, at Kommissionen ikke har godtgjort, at Barlos deltagelse i de fire omhandlede møder udgjorde en overtrædelse af artikel 81 EF.

60 For det første bemærkes vedrørende mødet i april 1998 i Dernbach, at det er beskrevet som følger i 151. betragtning til den anfægtede afgørelse:

»I april 1998 afholdtes det andet af de møder, der er nævnt ovenfor i 144. betragtning, på hotel […] i Dernbach. Dette havde ifølge Atofina ligeledes til formål at foranstalte nye prisstrukturer i Tyskland, og deltagerne traf foranstaltninger for at sikre, at disse strukturer ville fungere og blive overholdt, særligt med hensyn til anvendelsen af højere priser for små mængder og reduceringen af de omkostninger, der skulle overvæltes på kunderne […] Barlo, som har bekræftet, at dette møde fandt sted, og at [B.] var til stede, har anført, at formålet med mødet oprindeligt var at drøfte spørgsmål vedrørende markedsudviklingen, men at dagsordenen i virkeligheden blev udvidet til annoncering af nye prisstrukturer, som skulle finde anvendelse på kunderne til de dyreste serviceydelser. Da det ikke var lykkedes deltagerne at nå til enighed om, hvorledes kunderne skulle faktureres for serviceydelser, gjorde Barlo intet forsøg efter mødet på at hæve gennemsnitsprisen på PMMA i faste plader […] Selv om det ifølge Degussa er muligt, at dette møde var det samme som mødet den 16. marts 1998, der er nævnt ovenfor i 148. betragtning […], har Kommissionen på baggrund af Atofinas og Barlos erklæringer konkluderet, at det møde, der refereres til i denne betragtning, faktisk fandt sted i april 1998.«

61 Det fremgår af sagsakterne og ordlyden af 151. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen har bygget sin fastlæggelse af indholdet af det nævnte møde på to forhold, nemlig dels Atofinas erklæringer i selskabets anmodning i henhold til samarbejdsmeddelelsen, dels sagsøgernes svar på klagepunktsmeddelelsen.

62 Først bemærkes, at det, henset til disse forhold, i tilstrækkelig grad er godtgjort, at det omhandlede møde havde et åbenbart konkurrencebegrænsende formål.

63 For det første har sagsøgerne ikke ret i, at den af B afgivne beskrivelse udgør det eneste bevismateriale vedrørende spørgsmålet, om dette møde kan karakteriseres som konkurrencebegrænsende. Det fremgår nemlig af Atofinas erklæring, at formålet med dette møde var at sikre, at de nye prisstrukturer ville fungere og blive overholdt, hvilket må betegnes som et åbenbart konkurrencebegrænsende formål. Denne konklusion ændres ikke af den omstændighed, at der er tale om en erklæring i generelle vendinger, der omhandler flere møder.

64 For det andet skal det fremhæves, at sagsøgerne ikke har rejst tvivl om rigtigheden af den beskrivelse, som deres egen repræsentant, B., har afgivet. I modsætning til, hvad de har anført, kan det imidlertid også ud fra denne beskrivelse fastslås, at der var tale om et kartelmøde. Det fremgår nemlig deraf, at nye prisstrukturer blev meddelt, og at disse nye prisstrukturer blev drøftet, uanset at deltagerne ifølge B. ikke nåede til enighed herom. Den omstændighed, at disse drøftelser ifølge B. ikke førte til nogen aftale, ændrer ikke ved, at dette møde havde en åbenbart konkurrencebegrænsende karakter, eftersom det i det mindste drejede sig om udveksling af kommercielt følsomme oplysninger.

65 Desuden skal det fremhæves, at disse to forhold gensidigt underbygger hinanden, især drøftelserne af »nye prisstrukturer« og Barlos tilstedeværelse deri. Det kan under disse omstændigheder ikke afkræfte Kommissionens konklusion vedrørende sagsøgerne, at der ifølge Atofina var andre virksomheder til stede på mødet, som ikke er angivet i den anfægtede beslutning.

66 Endvidere kan der ikke på baggrund af Degussas erklæringer i selskabets svar på klagepunktsmeddelelsen rejses tvivl om den af Atofina og B. afgivne beskrivelse. Degussa anførte nemlig blot, at selskabet ikke specifikt kunne bekræfte, at der blev afholdt et møde i april 1998, idet det understregede, at det ikke kunne udelukke det. Selskabet anførte, at det muligvis drejede sig om det samme møde som det, der fandt sted den 16. marts 1998. Det skal imidlertid fremhæves, således som det fremgår af fodnote 92 i den anfægtede beslutning, at Degussa desuden nævnte, at en repræsentant for Barlo var til stede på sidstnævnte møde.

67 I øvrigt har Atofina i en senere erklæring, afgivet som svar på Kommissionens begæring om oplysninger, ligeledes tidsfæstet det omhandlede møde til den 16. marts 1998, frem for til april, og samtidig bekræftet selskabets beskrivelse. Denne usikkerhed med hensyn til den nøjagtige dato for det omhandlede møde kan imidlertid ikke disculpere sagsøgerne, i betragtning af deres erklæringer og den omstændighed, at den dato, der er lagt til grund, dvs. april 1998 i stedet for den 16. marts 1998, er til deres fordel, idet Kommissionen har regnet deres deltagelse i overtrædelsen fra denne dato (den sidste dag i april).

68 Herudover bemærkes med hensyn til vurderingen af Barlos adfærd på mødet i Dernbach, at sagsøgerne ikke har bestridt selskabets tilstedeværelse i det omhandlede møde og ikke har hævdet, at det offentligt tog afstand fra mødets indhold (jf. præmis 47 ovenfor).

69 Under disse omstændigheder er Barlos tilstedeværelse på mødet i sig selv nok til at fastslå, at selskabets adfærd var i strid med artikel 81 EF, eftersom det fremgår af det foregående, at mødet i det mindste drejede sig om drøftelse af priser og derfor må karakteriseres som åbenbart konkurrencebegrænsende (jf. præmis 37 og 38 ovenfor). I modsætning til det af sagsøgerne anførte burde B. i denne situation have indset, at han deltog i et kartelmøde og offentligt have taget afstand herfra (jf. præmis 47, 48 og 51 ovenfor).

70 Den omstændighed, at Barlo ikke hævede sine priser som følge af mødet, er — selv ikke hvis det antages at være godtgjort — tilstrækkeligt til at rejse tvivl om sagsøgernes ansvar (jf. præmis 49 ovenfor). Under alle omstændigheder har sagsøgerne ikke påvist, at Barlos ikke tog hensyn til de oplysninger, der var blevet udvekslet på mødet, i sin markedsadfærd (jf. præmis 40 ovenfor).

71 For det andet bemærkes vedrørende mødet den 29. juni 1998 i Darmstadt, som er omhandlet i 155. betragtning til den anfægtede beslutning, at sagsøgerne ikke har bestridt mødets konkurrencebegrænsende karakter. De har imidlertid anført, at det ikke er blevet godtgjort, at Barlo havde til hensigt med sin egen adfærd at bidrage til de andre deltageres fælles mål på en sådan måde, at Barlos tilstedeværelse på mødet kunne karakteriseres som en overtrædelse af artikel 81 EF.

72 Denne argumentation kan imidlertid ikke tiltrædes.

73 I denne forbindelse er det tilstrækkeligt at fastslå på baggrund af beskrivelsen af dette møde i 155. betragtning til den anfægtede beslutning, som sagsøgerne ikke har bestridt, at det var et åbenbart konkurrencebegrænsende møde. Under disse omstændigheder følger det af den retspraksis, der er henvist til i præmis 47 ovenfor, at det var op til Barlo offentligt at tage afstand fra mødets indhold.

74 Særligt bemærkes, at den omstændighed, at Barlo har givet udtryk for ikke at have ændret sin prispolitik (155. betragtning, in fine, til den anfægtede beslutning), ikke kan anses for at udgøre en offentlig afstandtagen (jf. præmis 50 ovenfor).

75 Tilsvarende kan den argumentation, hvorefter karteldeltagerne havde inviteret Barlo til dette møde med henblik på at involvere selskabet i kartellet, men at dette ikke var lykkedes, ikke tiltrædes. Den manglende offentlige stillingtagen bevirker nemlig, at det — modsat det af sagsøgerne hævdede — ikke er påvist, at Barlo ikke lod de andre deltagere antage, at selskabet samtykkede i eller bøjede sig for det aftalte.

76 Sagsøgernes argumentation, dels om, at det var det første møde med prisdrøftelser, hvorunder en repræsentant for Barlos var til stede, og at et sådant konkurrencebegrænsende indhold kom bag på sidstnævnte, dels om, at Barlo afstod fra enhver aktiv deltagelse i mødet, og at det ikke er påvist, at Barlo ændrede sin prispolitik som følge af dette møde, samt at den anfægtede beslutning ikke omtaler Barlos repræsentant i forbindelse med noget efterfølgende møde, er under disse omstændigheder uden betydning. Som det fremgår af det foregående, var det i øvrigt ikke det første møde, Barlos repræsentant deltog i. Således som der er redegjort for ovenfor, modsiges Lucites erklæringer i denne retning af Atofinas, Degussas og sagsøgernes egne erklæringer.

77 For det tredje har sagsøgerne anført vedrørende mødet den 24. februar 2000 i Heidelberg, at Kommissionens beskrivelse i 167. betragtning til den anfægtede beslutning er urigtig, og at det ikke var et kartelmøde, men et »uventet« »forsøg« på at indgå en prisaftale og involvere Barlo, hvilket ikke lykkedes.

78 Hertil bemærkes for det første, at 167. betragtning til den anfægtede beslutning korrekt gengiver indholdet af den erklæring, som sagsøgerne afgav i deres svar på klagepunktsmeddelelsen, hvis rigtighed ikke er blevet bestridt inden for rammerne af denne sag. I modsætning til det af sagsøgerne anførte er denne erklæring imidlertid i sig selv nok til at påvise, at det omhandlede møde havde en åbenbart konkurrencebegrænsende karakter. Det fremgår nemlig utvetydigt, at Degussa og Atofina præsenterede deres nye prisstruktur for at tilskynde de andre deltagere til at følge deres eksempel, og at deltagerne »drøftede« dette emne. Selv om den af sagsøgerne hævdede omstændighed, at denne »drøftelse« endte uden noget håndgribeligt resultat, måtte anses for godtgjort, er det ikke tilstrækkeligt til at ændre ved, at det nævnte møde havde konkurrencebegrænsende karakter, eftersom det i hvert fald omhandlede en prisdrøftelse og udveksling af kommercielt vigtige oplysninger. Da Barlo ikke offentligt har taget afstand fra mødets indhold, godtgør Barlos blotte tilstedeværelse på dette møde sagsøgernes deltagelse i kartellet (jf. præmis 37 og 47-51 ovenfor).

79 For det andet er det af Kommissionen anførte, hvorefter virksomhederne »[var] mødtes for at efterprøve gennemførelsen af aftaler om prisstigninger«, at det »var konstateret i de foregående måneder, at priserne på visse nationale markeder enten ikke var steget eller kun delvist«, og at »deltagerne også [havde] udvekslet oplysninger om markedet«, understøttet af indholdet af Degussas erklæringer, som Kommissionen har fremlagt på Rettens begæring (jf. præmis 23 ovenfor). For så vidt som Kommissionen med henvisning til 117. betragtning til den anfægtede beslutning har hævdet, at udvekslingen særligt vedrørte markedspriserne, understøttes dette desuden af sagsøgernes erklæring, som er omhandlet i den foregående præmis, og som nævner den omstændighed, at Degussa og Atofina havde præsenteret deres nye prisstrukturer.

80 Under disse omstændigheder, herunder navnlig henset til sagsøgernes egen erklæring, som ikke er bestridt, hvad angår indholdet af det omhandlede møde, kan deres

andre argumenter ikke tiltrædes. Særligt er det uden betydning, at virksomheden »Repsol« ikke er nævnt i den anfægtede beslutning blandt mødedeltagerne, hvorimod Degussa har angivet selskabets tilstedeværelse, og at Lucite ikke erindrer, at der afholdtes noget møde den dag. Det samme gælder argumenterne om, at Degussa i sit svar på klagepunktsmeddelelsen korrigerede visse aspekter af sine tidligere erklæringer. I øvrigt har sidstnævnte ikke rejst tvivl om den konkurrencebegrænsende karakter af drøftelserne mellem de involverede virksomheder. Endelig bemærkes med hensyn til sagsøgernes argument, hvorefter det af Kommissionen anførte om, at udvekslingen vedrørte oplysninger »som dem, der er nævnt […] i 117. betragtning«, ikke er underbygget, at sagsøgerne selv har erkendt, at Degussa og Atofina havde præsenteret deres nye prisstrukturer. Heraf følger, at konklusionen om, at der på mødet udvekseledes kommercielt vigtige oplysninger, ikke ændres, selv hvis det antages, at det ikke er godtgjort, at der udvekseledes oplysninger af alle de typer, der er nævnt i 117. betragtning.

81 For det fjerde bemærkes vedrørende mødet den 21. august 2000 i Deidesheim, at der i 168. betragtning til den anfægtede beslutning er en detaljeret beskrivelse af dette møde, der primært bygger på håndskrevne notater, som er gjort af Lucites repræsentant under mødet og fundet under et kontrolbesøg i Lucites forretningslokaler, og hvoraf bl.a. fremgår, at Barlo havde planlagt en prisstigning. Dette møde og dets konkurrencebegrænsende karakter er efterfølgende blevet bekræftet af såvel Lucite i selskabets anmodning i henhold til samarbejdsmeddelelsen som af Degussa og Atofina. Barlo har bekræftet selskabets tilstedeværelse på det omhandlede møde og dets åbenbart konkurrencebegrænsende karakter, idet selskabet har anført følgende:

»Den 21. august 2000 afholdtes et fjerde møde i Deidesheim […], som havde »e-handel« på dagsordenen, hvilket var et tema, som på daværende tidspunkt ligeledes var genstand for adskillige drøftelser på møder i regi af CEFIC. Invitationen til mødet kom atter fra Degussa. I stedet for at tale om e-handel havde Degussa og Atofina ændret

dagsordenen med henblik på at foreslå en prisstigning i november 2000. Degussa og Atofina havde udvekslet detaljerede oplysninger om deres priser og meddelte deres plan om en prisstigning i november 2000. Ifølge de oplysninger, som [sagsøgerne] havde kendskab til, gav [B.] ikke sit samtykke til nogen prisstigning […]«

82 I betragtning heraf må det fastslås, at der er ført tilstrækkeligt bevis for mødets konkurrencebegrænsende karakter og Barlos tilstedeværelse på mødet.

83 Desuden har sagsøgerne ikke inden for rammerne af denne sag rejst tvivl om beskrivelsen i 168. betragtning til den anfægtede beslutning; de har derimod blot hævdet, at Kommissionen ikke har godtgjort, at Barlos tilstedeværelse på mødet var i strid med artikel 81 EF, idet Barlo ikke gav sit samtykke til Atofinas og Degussas forslag. Ifølge sagsøgerne var dette møde således »uventet« »forsøg« på at få Barlo med i kartellet. De har ligeledes understreget, at der ikke er ført bevis for, at Barlo har foretaget den på mødet aftalte prisstigning, hvilket Kommissionen har erkendt i og med, at datoen for dette møde svarer til slutningen af den periode, hvori sagsøgerne deltog i overtrædelsen.

84 Dette argument kan imidlertid ikke ændre Kommissionens konklusion om overtrædelsen af artikel 81 EF.

85 For det første strider argumentet, hvorefter Barlo ikke gav sit samtykke til prisstigningerne, mod indholdet af de håndskrevne notater, som Lucites repræsentant tog, og som efterfølgende er blevet bekræftet af Lucite, Degussa og Atofina.

86 For det andet bemærkes, at selv hvis det antages, at Barlo ikke gav sit udtrykkelige samtykke til en prisstigning, har selskabet dog deltaget i et åbenbart konkurrencebegrænsende møde, hvorunder der blev drøftet og besluttet prisstigninger samt udvekslet kommercielt følsomme oplysninger, uden at tage afstand fra mødets indhold. Under disse omstændigheder er der ført bevis for overtrædelsen af konkurrencereglerne i overensstemmelse med de principper, der er redegjort for i den retspraksis, der er henvist til i præmis 49 ovenfor. Særligt er den omstændighed, at mødets indhold var »uventet« for Barlo, og at selskabet ikke fulgte op på mødets resultater, uden betydning.

87 I øvrigt godtgør Atofinas erklæring, hvorefter »mødets formål var at forsøge at genskabe tilliden mellem Degussa/Ato[fina]/Lucite/Barlo med henblik på prisstigning«, langt fra, at mødet ikke var et planlagt kartelmøde, sådan som sagsøgerne har hævdet; den bekræfter snarere mødets åbenbart konkurrencebegrænsende karakter, Barlos tilstedeværelse på mødet, og at Barlo allerede havde været involveret i kartellet forud for dette møde.

88 Henset til det foregående må det fastslås, at Kommissionen med rette har anset Barlos deltagelse i de fire ovennævnte møder for at udgøre en overtrædelse af artikel 81 EF.

89 Denne konklusion ændres ikke af sagsøgernes argumenter, hvorefter bevisbyrden, som Kommissionen har forsøgt at vende om, i denne sag skal gøres til genstand for en »særlig opmærksomhed« på grund af, at Barlo erhvervede de sagsøgende selskaber fire år efter overtrædelsens ophør, og at sagsøgerne som følge deraf ikke havde mulighed for at fremlægge deres eget bevismateriale. Det fremgår nemlig af det foregående, at der er ført bevis for overtrædelsen af artikel 81 EF i overensstemmelse med fast retspraksis om bevisførelse.

90 Eftersom den konklusion, der er draget i præmis 88 ovenfor, bygger på utvetydige beviser indsamlet af Kommissionen, kan sagsøgernes argumenter, som i det væsentlige består i at give en anden »plausibel forklaring« på de faktiske omstændigheder end Kommissionens, heller ikke tiltrædes (jf. i denne retning dommen i sagen Coats Holdings og Coats mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 51, præmis 72 og 74).

91 Det foreliggende klagepunkt må derfor forkastes.

— Om det bestridte møde i Barcelona (Spanien) i maj-juni 1999 (164. betragtning til den anfægtede beslutning)

92 Til forskel fra de fire møder, der er behandlet ovenfor, har sagsøgerne benægtet, at Barlo deltog i noget møde i maj eller juni 1999, og desuden hævdet, at Kommissionen ikke har godtgjort, at mødet blev afholdt. Dette møde skulle ellers være af »afgørende betydning« i forhold til dem, eftersom det er bindeleddet mellem to møder i 1998 og to møder i 2000, hvor Barlo var til stede.

93 I denne forbindelse mindes om, at 164. betragtning til den anfægtede beslutning har følgende ordlyd:

»I maj eller juni 1999 afholdtes et møde mellem repræsentanterne for Atofina, ICI, Degussa, Barlo og Irpen (en lokal producent) på et hotel i Barcelona. Mødets formål var at informere Irpen om og involvere dem i prisaftalerne. Drøftelserne angik også fastsættelse af minimumspriser, herunder pr. lastpalle. Drøftelserne omhandlede land for land og kunde for kunde, idet prisstigningerne blev nøje planlagt for hvert land.«

94 Det er ubestridt, som fremhævet af sagsøgerne, at Kommissionen ikke var i besiddelse af nogen dokumentation for dette møde, hverken for dets konkurrencebegrænsende karakter eller for selve dets afholdelse og dets deltagere. Kommissionen har nemlig til støtte for beskrivelsen af dette møde i den anfægtede beslutning alene henvist til en erklæring, som Atofina afgav i forbindelse med selskabets anmodning i henhold til samarbejdsmeddelelsen, og den bekræftelse, som Degussa fremkom med i selskabets svar på klagepunktsmeddelelsen.

95 Det skal derfor undersøges, om der i kraft af disse erklæringer er ført tilstrækkeligt bevis for Barlos deltagelse i det omtvistede møde.

96 I den forbindelse skal det bemærkes, således som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 52-54 ovenfor, at de erklæringer, der er fremsat i forbindelse med politikken om bødenedsættelse, spiller en vigtig rolle. Disse erklæringer, der afgives i virksomheders navn, har en ikke ubetydelig bevisværdi, idet de giver anledning til betydelige juridiske og økonomiske risici (jf. ligeledes Rettens dom af 24.3.2011, sag T-385/06, Aalberts Industries m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1223, præmis 47). Det fremgår dog også af den retspraksis, der er henvist til i præmis 53 og 55 ovenfor, at erklæringer afgivet af en anklaget virksomhed i forbindelse med en anmodning i henhold til samarbejdsmeddelelsen skal vurderes med forsigtighed, og at de, når de er bestridt, i almindelighed ikke kan lægges til grund uden at være underbyggede.

97 Ved vurderingen af den bevismæssige værdi af erklæringer afgivet af virksomheder, der har indgivet en anmodning i henhold til samarbejdsmeddelelsen, tager Retten desuden bl.a. hensyn til, med hvilken styrke samstemmende indicier underbygger relevansen af erklæringerne (dommen i sagen JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 44, præmis 220, og dommen i sagen Peróxidos Orgánicos mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 53, præmis 70). Tilsvarende er relevansen af en erklæring i givet fald afgørende for, i hvilket omfang den skal underbygges (jf. i denne retning dommen i sagen JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 44, præmis 220).

98 Hvad angår erklæringen, som Atofina i denne sag har afgivet i selskabets anmodning indgivet i henhold til samarbejdsmeddelelsen, har sagsøgerne anført, at den ikke har bevismæssig værdi, fordi den ikke er tilstrækkeligt præcis.

99 Hertil bemærkes, at Atofina har forbundet det omhandlede møde med en række andre møder, som angiveligt blev afholdt i perioden fra sommeren 1997 til 1999, og som er beskrevet på en side vedrørende selskabets anmodning i henhold til samarbejdsmeddelelsen, der var vedlagt som bilag til svarskriftet. Øverst på denne side, som har overskriften »deltagere«, har Atofina angivet de berørte virksomheder, dvs. Atoglas, Röhm, Degussa, Lucite (ICI), Repsol og Barlo, og deres repræsentanters identitet, herunder hvad Barlo angår »W. [B.] + E. [S.] fra 99«. Dernæst har Atofina beskrevet fem møder i Tyskland, herunder to møder i Darmstadt i sommeren og efteråret 1998, i Frankrig og Italien. Endelig har Atofina nederst på siden anført følgende:

»Maj/juni 99

Møde på et hotel i centrum af Barcelona: de samme foruden Irpen (en lokal producent) og repræsentanter for lokale netværk var til stede.

Indholdet af drøftelserne i Darmstadt og på lokalt plan:

Distributørernes prisniveau (70 % af markedet), fastlæggelse af mål om minimumsprisen for forarbejdere, fastsættelse af minimumsprisen pr. lastpalle.«

100 Det må konstateres, at denne erklæring i modsætning til det af sagsøgerne hævdede gjorde det muligt at identificere såvel mødedeltagerne som mødets konkurrencebegrænsende indhold. Angivelsen »de samme foruden Irpen« skal nemlig læses i lyset af den angivelse af deltagerne i forskellige møder, der står øverst på siden i Atofinas erklæring, hvor sidstnævnte bl.a. har anført »Barlo[:] W. [B.] + E. [S.] fra 99«. Tilsvarende må angivelsen »indholdet af drøftelserne […] og på lokalt plan« ud fra den kontekst, som den indgår i på denne side, nødvendigvis forstås som en henvisning til det omhandlede møde i Barcelona. Således bestod indholdet af dette møde ifølge Atofina i fastsættelse af »distributørernes prisniveau«, »fastlæggelse af mål om minimumsprisen for forarbejdere«, og »fastsættelse af minimumsprisen pr. lastpalle«. Selv om der ikke er henvist til dette dokument i 164. betragtning til den anfægtede beslutning, fremgår det desuden af sagsakterne, at Atofina efterfølgende i svaret på en begæring om oplysninger fra Kommissionen afgav yderligere oplysninger om det omtvistede møde og eksplicit angav, at Barlos repræsentant var til stede. Herudover præciserede Atofina yderligere mødets konkurrencebegrænsende indhold, idet selskabet anførte, at dets »formål […] var at få Spanien/Portugal omfattet af prisstrukturen og få de lokale producenter til at tilslutte sig den«.

101 Det fremgår utvetydigt ifølge Atofina, at Barlos repræsentant var blandt deltagerne i det omhandlede møde, og at sidstnævnte havde en konkurrencebegrænsende karakter.

102 Endvidere bemærkes imidlertid, at sagsøgerne med rette har hævdet, at Atofinas erklæring ikke er særlig detaljeret hvad angår det påståede møde i Barcelona. Således er det ikke derudfra muligt hverken at tids- eller stedfæste mødet nøjagtigt endsige at fastslå, hvilke emner det konkret omhandlede. Sidstnævnte er først blevet præciseret efterfølgende (jf. præmis 100 ovenfor). Denne beskrivelse står i kontrast til beskrivelsen af de andre møder, der er nævnt på den pågældende side, hvori der er anført navnet på de hoteller, hvor møderne fandt sted, de konkrete drøftede emner og i nogle

tilfælde også andre præciseringer, såsom angivelse af, hvilken virksomhed der betalte hoteludgifterne. Således indeholder Atofinas erklæring ingen konkrete oplysninger om Barlo, bortset fra angivelsen af selskabets repræsentant blandt mødedeltagerne.

103 Desuden må Atofinas erklæring anses for at være relativt relevant ved Kommissionens vurdering af de andre møder, som den har nævnt. Det bemærkes nemlig, at ud af de otte andre møder i rækken omhandlet i Atofinas erklæring (mødet i september 1997 i Dernbach, i april 1998 i Dernbach, i juni 1998 i Idstein (Tyskland), i foråret 1998 i Paris (Frankrig), i sommeren 1998 i Darmstadt, i efteråret 1998 i Darmstadt og to møder i Milano (Italien) eller i nærheden af Milano i 1999), er kun to møder, som Barlo har erkendt at have deltaget i, nemlig mødet i Dernbach i april 1998 og i juni 1998 i Darmstadt, blevet foreholdt sagsøgerne i den anfægtede beslutning. Det bemærkes imidlertid, at ifølge Atofina deltog »deltagerne«, herunder Barlo, som er nævnt øverst på siden i selskabets erklæring, i hele rækken af møder.

104 Under disse omstændigheder, hvor der ikke foreligger dokumentation for det omtvistede møde, skal Degussas bekræftelse af Barlos tilstedeværelse på det omtvistede møde undersøges særligt omhyggeligt.

105 Indledningsvis bemærkes, at relevansen af Degussas bekræftelse er begrænset henset til dels dens indhold, dels de omstændigheder, hvorunder den er fremsat.

106 For det første har Degussa nemlig bekræftet mødets »afholdelse, indhold og deltagere« i meget generelle vendinger uden at fremkomme med nogen konkret oplysning om Barlo. Den eneste præcise oplysning i denne erklæring vedrører mødets formål (inddragelse af Irpen i aftalerne) og angår ikke specifikt Barlo. Herudover har Degussa eksplicit givet udtryk for, at selskabet ikke er i besiddelse af nærmere detaljer,

bl.a. har det ikke kunnet oplyse mødedatoen, som mangler på F.s erklæring om transportudgifter for denne periode.

107 Det må derfor konstateres, at denne erklæring i relativt ringe grad bekræfter Barlos tilstedeværelse på det omtvistede møde.

108 For det andet bemærkes vedrørende sagsøgernes argument om, at denne bekræftelse er fremkommet på et meget fremskredent stadie i sagen, nemlig i svaret på klagepunktmeddelelsen, at denne omstændighed ikke i sig selv kan fratage Degussas erklæring dens bevismæssige værdi, idet den skal undersøges i lyset af samtlige sagens relevante omstændigheder.

109 En sådan erklæring har dog en mindre bevismæssig værdi, end hvis den var blevet afgivet spontant og uafhængigt af Atofinas erklæring. Særligt når den virksomhed, der har indgivet en anmodning om bødefritagelse, har kendskab til alt det materiale, som Kommissionen har indsamlet under sin undersøgelse, finder logikken i den ved samarbejdsmeddelelsen fastlagte procedure, hvorefter ethvert forsøg på at vildlede Kommissionen kan skabe tvivl angående oprigtigheden og samarbejdsviljen hos den virksomhed, der har fremsat anmodningen (jf. præmis 53 ovenfor), ikke anvendelse i samme omfang, som hvis erklæringen er afgivet spontant uden kendskab til Kommissionens klagepunkter. Tilsvarende kan de betragtninger, hvorefter erklæringer i henhold til samarbejdsmeddelelsen, der går imod den erklærendes interesser, principielt bør betragtes som særligt troværdige beviser (jf. præmis 54 ovenfor), ikke fuldt finde anvendelse på svar på klagepunktsmeddelelsen fra en virksomhed, såsom Degussa, der har indgivet en anmodning om bødefritagelse.

110 Desuden kan det ikke udelukkes, at rækkevidden af en sådan erklæring er påvirket af indholdet af klagepunktsmeddelelsen, når det som i denne sag drejer sig om en bekræftelse i generelle vendinger af et mødes »afholdelse«, »indhold« og »deltagere«. Denne betragtning illustreres af behandlingen af to møder, som ifølge Atofina fandt sted i Milano eller i nærheden af Milano i 1999. I sit svar på et spørgsmål fra Retten forklarede Kommissionen, at den »ikke [havde] foreholdt sagsøgerne [disse] to møder, som Atofina havde nævnt [i sin erklæring], for så vidt som den anden anmodning om bødefritagelse, den fra Degussa, ikke udtrykkeligt bekræftede Barlos tilstedeværelse på disse møder«. Den præciserede desuden, at »Degussa i punkt 160 i sit svar på klagepunktsmeddelelse nøjedes med at gøre opmærksom på, at Atofina, Degussa, Lucite, Madreperla og Plastidit var til stede, som anført i klagepunktsmeddelelsens punkt 240«. Kommissionen har imidlertid ikke forklaret, hvorfor den i klagepunktsmeddelelsens punkt 240 valgte ikke at nævne Barlo blandt deltagerne i de to møder i Milano eller i nærheden af Milano, hvorimod den havde nævnt Barlo i forbindelse med det omtvistede møde i Barcelona, og det selv om Atofina i begge tilfælde med samme formulering (»de samme foruden [...]«) havde angivet, at Barlo var til stede. Det kan derfor ikke udelukkes, at Degussa ved fastlæggelsen af deltagerne i de konkurrencebegrænsende møder i et vist omfang har støttet sig til klagepunktsmeddelelsens ordlyd frem for at gengive de faktiske omstændigheder objektivt.

111 Endelig bemærkes, dels at sagsøgerne tydeligt har bestridt Barlos tilstedeværelse på det omtvistede møde, mens de udtrykkeligt har erkendt Barlos tilstedeværelse på alle de andre møder, der er foreholdt dem i den anfægtede beslutning; dels at den anfægtede beslutning ikke indeholder nogen anden bekræftelse af dette møde, som ifølge Atofina også involverede ICI (der er blevet til Lucite) samt virksomhederne »Repsol« og »Irpen«, og det selv om ICI og Lucite ligeledes har indgivet anmodninger i henhold til samarbejdsmeddelelsen.

112 Henset til samtlige forhold i ovenstående analyse, særligt Kommissionens manglende dokumentation af det omhandlede møde eller mere detaljerede erklæringer

vedrørende Barlos tilstedeværelse på mødet, og i betragtning af princippet om, at såfremt der hos Retten foreligger en tvivl, skal dette komme den virksomhed til gode, der er adressat for beslutningen (jf. præmis 58 ovenfor), må det fastslås, at mødet i Barcelona, der er omhandlet i 164. betragtning til den anfægtede beslutning, ikke kunne foreholdes sagsøgerne.

113 I denne forbindelse skal det ganske vist bemærkes, at Kommissionen med rette har anført, at mens den skal indsamle præcist og samstemmende bevismateriale til at kunne danne sig en fast overbevisning om, at de påståede overtrædelser har fundet sted (jf. i denne retning dommen i sagen Volkswagen mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 43, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis, og dommen i sagen Lafarge mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 43, præmis 55), skal hver enkelt af de beviser, den har fremlagt, ikke nødvendigvis opfylde disse kriterier i forhold til hver enkelt led i overtrædelsen, idet det er tilstrækkeligt, at den række indicier, som institutionen har påberåbt sig, bedømt i deres helhed opfylder dette krav (jf. i denne retning dommen i sagen JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 44, præmis 180 og den deri nævnte retspraksis). Tilsvarende har Kommissionen med rette fastholdt, at beviserne skal bedømmes i deres helhed under hensyn til alle de relevante faktiske omstændigheder (jf. i denne retning Rettens dom af 11.3.1999, sag T-141/94, Tyessen Stahl mod Kommissionen, Sml. II, s. 347, præmis 175).

114 For så vidt som Kommissionen har anført, at mødet i Barcelona i maj-juni 1999 skal vurderes i lyset af det fortsatte samarbejde mellem karteldeltagerne, hvilket ifølge Degussa har eksisteret siden 1984-1985, skal det imidlertid bemærkes, at Kommissionen i den anfægtede beslutning har erkendt, at »Barlos deltagelse i kartellet ikke [kunne] sammenlignes med størsteparten af de andre virksomheders«, navnlig fordi »den konkurrencebegrænsende kontakt snarere [viste], at Barlo deltog sporadisk i møderne, hvor virksomheden blot blev underrettet om de konkurrencebegrænsende aftaler og former for samordnet praksis, der var blevet vedtaget for PMMA i faste plader« (373. betragtning til den anfægtede beslutning). Herudover har Kommissionen ligeledes erkendt, at Barlo deltog i overtrædelsen i en kortere periode end de andre virksomheder, nemlig fra den 30. april 1998 til den 21. august 2000, selv om det er

godtgjort, at overtrædelsen som sådan varede fra den 23. januar 1997 til den 12. september 2002. Henset til disse omstændigheder er det ganske plausibelt, at Barlos deltagelse i kartellet var begrænset til de fire møder, som sagsøgerne har erkendt selskabets tilstedeværelse på. Følgelig ændres konklusionen draget i præmis 112 ovenfor hverken af en samlet bedømmelse af den række indicier mod sagsøgerne, som Kommissionen har indsamlet, eller af den sammenhæng, som sagen indgår i.

115 Heraf følger, at dette klagepunkt skal tiltrædes.

— Om Barlos manglende deltagelse i anden kontakt eller udveksling

116 Sagsøgerne har bestridt rigtigheden af angivelserne i 227. betragtning til den anfægtede beslutning. Dels har de anført, at den detaljerede beskrivelse af de møder, som Barlo har deltaget i, viser, at selskabet ikke under disse møder blev underrettet om indholdet af de møder, som selskabet ikke havde deltaget i. Dels har de fremhævet, at det på ingen måde er anført i den anfægtede beslutning, at der forelå anden kontakt eller udveksling, som Barlo skulle have deltaget i, og at der ikke er fremlagt noget bevis for forekomsten af sådan kontakt eller udveksling.

117 I denne forbindelse henvises der til, at 227. betragtning til den anfægtede beslutning har følgende ordlyd:

»[…] den omstændighed, at Barlo måske ikke har deltaget i samtlige møder vedrørende den vare, som selskabet er specialiseret i fremstilling af (dvs. PMMA i faste plader), har ingen indvirkning på vurderingen af selskabets deltagelse i kartellet, eftersom

selskabet har deltaget i møder før og efter de møder, som det ikke deltog i, har været i stand til at holde sig underrettet og tage hensyn til de oplysninger, der udvekslede med dets konkurrenter, med henblik på at fastlægge dets markedsadfærd […]«

118 Det bemærkes, at sagsøgernes argumentation bygger på en urigtig udlægning af denne betragtning. Kommissionen nøjedes nemlig deri med at forkaste sagsøgernes antagelse af, at de ikke kunne være ansvarlige for en samlet og vedvarende overtrædelse, fordi Barlo kun havde deltaget i et begrænset antal møder. Derimod anførte Kommissionen hverken, at Barlo faktisk var blevet underrettet om indholdet af de møder, som selskabet ikke havde deltaget i, eller at Barlo havde deltaget i anden kontakt eller udveksling. Den nøjedes med at anføre, at Barlo kunne være blevet underrettet (»har været i stand til«), hvilket ikke er bestridt i stævningen.

119 Sagsøgernes argumentation er derfor irrelevant.

120 Desuden er det mellem parterne ubestridt, at de klagepunkter, som Kommissionen har foreholdt sagsøgerne, bygger på Barlos deltagelse i de fem konkurrencebegrænsende møder vedrørende PMMA i faste plader, som er behandlet ovenfor.

121 I øvrigt henvises der, for så vidt som sagsøgerne har bestridt deres ansvar for den samlede overtrædelse, til behandlingen nedenfor af det første anbringendes andet led.

122 Det foreliggende klagepunkt må derfor forkastes.

— Konklusion vedrørende det første anbringendes første led

123 Henset til det foregående skal det første anbringendes første led om en urigtig vurdering af Barlos deltagelse i møderne samt anden kontakt og udveksling tiltrædes for så vidt angår vurderingen af Barlos påståede deltagelse i mødet i maj eller juni 1999 i Barcelona og i øvrigt forkastes. Denne konklusions eventuelle indvirkning på den anfægtede beslutnings lovlighed og på fastsættelsen af bødens størrelse undersøges nedenfor.

Det første anbringendes andet led om en urigtig vurdering af Barlos deltagelse i en »samlet og fælles konkurrencebegrænsende plan« for tre varer af PMMA

124 Sagsøgerne har gjort gældende, at Kommissionen med urette vurderede i den anfægtede beslutning, at de havde overtrådt artikel 81 EF ved at have tilsluttet sig eller medvirket til en »samlet og fælles konkurrencebegrænsende plan« for tre varer af PMMA, nemlig sammensætninger til støbning af PMMA, faste plader af PMMA og sanitetsvarer af PMMA.

125 Hertil bemærkes indledningsvis, at henset til karakteren af overtrædelserne af konkurrencereglerne samt til karakteren og graden af hårdhed af de hertil knyttede sanktioner, er ansvaret for at have begået overtrædelserne individuelt (dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 78).

126 Dernæst bemærkes, at aftaler og samordnet praksis som omhandlet i artikel 81, stk. 1, EF nødvendigvis må være et resultat af flere virksomheders medvirken, som alle deltager i overtrædelsen, men deres deltagelse kan have forskellig form, afhængigt af det pågældende markeds karakter, den enkelte virksomheds stilling på markedet, de tilsigtede mål og måden, hvorpå gennemførelsen heraf er besluttet eller planlagt. Den omstændighed, at den enkelte virksomhed deltager i overtrædelsen på sin egen måde, udelukker dog ikke, at virksomheden er ansvarlig for hele overtrædelsen, herunder for de handlinger, som konkret gennemføres af de andre deltagende virksomheder, men som har samme konkurrencebegrænsende mål eller virkning (dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 79 og 80).

127 En overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF kan følge ikke alene af en enkeltstående handling, men også af en række handlinger eller en sammenhængende adfærd. Denne fortolkning kan ikke anfægtes under henvisning til, at et eller flere elementer i rækken af handlinger eller i den sammenhængende adfærd også i sig selv kan udgøre en overtrædelse af den nævnte bestemmelse (jf. i denne retning dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 81). Når de forskellige handlinger indgår i en »samlet plan«, fordi de har det samme formål, nemlig at fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, kan Kommissionen med rette pålægge ansvaret for disse handlinger på grundlag af deltagelsen i overtrædelsen betragtet i sin helhed (jf. dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 46, præmis 258 og den deri nævnte retspraksis), selv om det godtgøres, at virksomheden kun har deltaget direkte i et eller flere aspekter af overtrædelsen (jf. Rettens dom af 12.12.2007, forenede sager T-101/05 og T-111/05, BASF og UCB mod Kommissionen, Sml. II, s. 4949, præmis 161 og den deri nævnte retspraksis).

128 Det følger af Domstolens praksis, at Kommissionen med henblik på at godtgøre en virksomheds deltagelse i en sådan samlet aftale skal føre bevis for, at virksomheden havde til hensigt ved sin egen adfærd at bidrage til de fælles mål, deltagerne som helhed forfulgte, og at den havde kendskab til de konkrete handlinger, som de øvrige virksomheder havde planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller at den

med rimelighed kunne forudse dem, og at den var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko (dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt i præmis 34 ovenfor, præmis 87, og dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 46, præmis 83).

129 Endelig skal det understreges, at den omstændighed, at en virksomhed ikke har deltaget i samtlige de elementer, som skal være til stede, for at der er tale om et kartel, eller at den kun har spillet en mindre rolle for de elementer, som den har deltaget i, skal tages i betragtning ved vurderingen af overtrædelsens grovhed og i givet fald ved fastsættelsen af bødens størrelse (dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 90, og dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 46, præmis 86).

130 I denne sag bemærkes for det første, at det ikke i den anfægtede beslutnings konklusion præciseres, i hvilket omfang adressaterne herfor helt nøjagtigt holdes ansvarlige for overtrædelsen, idet der i artikel 1 blot er anført »en række aftaler og former for samordnet praksis i methacrylat-industrien«, uden at de berørte varer konkret er nævnt.

131 Der henvises dog til, at det er fast retspraksis, at man ikke kan udskille en retsakts konklusion fra dens begrundelse, hvorfor den om nødvendigt må fortolkes under hensyntagen til de betragtninger, som har ført til dens vedtagelse (jf. Rettens dom af 17.9.2007, sag T-201/04, Microsoft mod Kommissionen, Sml. II, s. 3601, præmis 1258 og den deri nævnte retspraksis).

132 Det fremgår imidlertid klart af anden betragtning til den anfægtede beslutning, at den samlede og vedvarende overtrædelse vedrører følgende tre varer af PMMA:

»Denne beslutnings adressater har deltaget i en samlet og vedvarende overtrædelse af artikel 81 [EF] og EØS-aftalens artikel 53 i methacrylat-industrien vedrørende følgende tre varer:

— sammensætninger til støbning af PMMA

— faste plader af PMMA og

— sanitetsvarer af PMMA.«

133 Desuden har Kommissionen i 222.-226. betragtning til den anfægtede beslutning fremstillet grundene til, at den fandt, at det omhandlede kartel kunne anses for at udgøre en samlet og vedvarende overtrædelse vedrørende de tre ovennævnte vare. I denne sammenhæng beskrives sagsøgernes særlige tilfælde i følgende vendinger:

»Den omstændighed, at de berørte virksomheder ikke har deltaget i samtlige de elementer, der udgør det omfattende kartel, kan ikke fritage dem for ansvaret for overtrædelsen af artikel 81 [EF]. Det forhold, at Barlo ikke fremstiller alle tre varer af PMMA i modsætning til de andre deltagere i den konkurrencebegrænsende ordning, ændrer hverken overtrædelsens karakter eller mål, som var at fordreje den normale prisudvikling for alle disse varer. Det fremgår klart af de faktiske omstændigheder, der er gengivet i afsnit tre [i den anfægtede beslutning], at alle parter i de

konkurrencebegrænsende aftaler tilsluttede sig og medvirkede, i det omfang det var dem muligt (dvs. afhængigt af om de var specialiserede i fremstillingen af en eller flere af de af aftalerne omhandlede varer), til denne fælles konkurrencebegrænsende plan« (226. betragtning til den anfægtede beslutning).

134 Henset til disse betragtninger til den anfægtede beslutning må det derfor konstateres, at beslutningens artikel 1 holder sagsøgerne ansvarlige for en samlet og vedvarende overtrædelse vedrørende sammensætninger til støbning af PMMA, faste plader af PMMA og sanitetsvarer af PMMA.

135 For det andet bemærkes, at det spørgsmål, der er forelagt Retten, ikke drejer sig om forekomsten af en samlet og vedvarende overtrædelse vedrørende de tre omhandlede varer, men om sagsøgernes ansvar for en sådan overtrædelse som helhed. Det er nemlig først i replikken, at sagsøgerne har anført den argumentation, hvorved de rejser tvivl om selve forekomsten af en samlet overtrædelse. Denne argumentation må anses for at være et nyt anbringende og forkastes i henhold til artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement. I øvrigt er det under alle omstændigheder under hensyntagen til de nedenstående betragtninger ufornødent at behandle det.

136 Det skal derfor undersøges, om sagsøgernes deltagelse i overtrædelsen alene i kraft af deres adfærd havde en ansvarspådragende karakter for så vidt angår overtrædelsen som helhed i den periode, hvori sagsøgerne deltog deri.

137 I denne forbindelse forkastes for det første argumentet, hvorefter Barlo ikke beskæftigede sig med en af varegrupperne, nemlig sanitetsvarer af PMMA. Det er i denne henseende tilstrækkeligt at konstatere, at Retten allerede har fastslået, at en virksomhed kan overtræde forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF, såfremt virksomhedens adfærd, der er koordineret med andre virksomheders adfærd, har til formål at begrænse

konkurrencen på et særligt relevant marked inden for det fælles marked, uden at dette nødvendigvis indebærer, at virksomheden selv er aktiv på dette relevante marked (Rettens dom af 8.7.2008, sag T-99/04, AC-Treuhand mod Kommissionen, Sml. II, s. 1501, og af 8.9.2010, sag T-29/05, Deltafina mod Kommissionen, Sml. II, s. 4077, præmis 48). Følgelig indebærer den blotte omstændighed, at Barlo ikke beskæftigede sig med sanitetsvarer af PMMA, ikke nødvendigvis, at sagsøgerne ikke kunne holdes ansvarlige for en begået overtrædelse, der vedrører denne vare.

138 For det andet indebærer den omstændighed, at Kommissionen i den anfægtede beslutning har »frafalde[t] de klagepunkter, der er foreholdt [sagsøgerne] vedrørende sammensætninger til støbning af PMMA« (93. betragtning til den anfægtede beslutning), heller ikke, at de ikke kunne holdes ansvarlige for en samlet overtrædelse, der bl.a. vedrører denne vare.

139 Ganske vist har Kommissionen i 93. betragtning til den anfægtede beslutning anvendt en uheldig formulering, som kan virke uforenelig med et ansvar for sagsøgerne for en sådan samlet overtrædelse, som er fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 1, og som må fortolkes i lyset af 2. og 226. betragtning dertil (jf. præmis 130-134 ovenfor). Henset til betragtningerne til den anfægtede beslutning som helhed må 93. betragtning til den anfægtede beslutning dog nødvendigvis forstås således, at det efter Kommissionens opfattelse ikke var godtgjort, at Barlo direkte havde deltaget i den del af kartellet, der vedrørte sammensætninger til støbning af PMMA. Denne blotte omstændighed udelukker imidlertid ikke i sig selv sagsøgernes ansvar for den samlede overtrædelse vedrørende de tre berørte varer (jf. præmis 126 ovenfor).

140 For det tredje er den omstændighed, at Kommissionen i den anfægtede beslutning har anført, at der over en periode på mere end to år var afholdt fem møder, hvoraf ingen i øvrigt udgjorde et »hovedmøde«, hvor de »grundlæggende samarbejdsaftaler«

blev indgået (105. betragtning til den anfægtede beslutning), heller ikke tilstrækkelig til at udelukke et ansvar for sagsøgernes vedkommende for en samlet overtrædelse.

141 Det fremgår nemlig af retspraksis, at den omstændighed, at de forskellige virksomheder kan have haft forskellige roller i forbindelse med opnåelsen af et fælles mål, ikke forhindrer, at det konkurrencebegrænsende formål, og dermed overtrædelsen, er identisk, forudsat at hver enkelt virksomhed på sin måde har bidraget til opnåelsen af det fælles mål (jf. Rettens dom af 28.4.2010, sag T-452/05, BST mod Kommissionen, Sml. II, s. 1373, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis). Desuden er det allerede fastslået, at i forbindelse med en samlet aftale, som strækker sig over flere år, er en afbrydelse på nogle måneder i kartellets aktiviteter af mindre betydning. Den omstændighed, at de forskellige aktiviteter indgår i en samlet plan, fordi de har det samme formål, er derimod afgørende (dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 46, præmis 260, og dommen i sagen Lafarge mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 43, præmis 483).

142 Tilbage står for det fjerde i lyset af sagsøgernes argumenter at efterprøve, om betingelserne opstillet i den retspraksis, der er nævnt i præmis 128 ovenfor, er opfyldt.

143 I denne forbindelse bemærkes, at Retten har fastslået, at en virksomhed kan holdes ansvarlig for et omfattende kartel, også selv om det godtgøres, at virksomheden kun har deltaget direkte i et eller flere aspekter af kartellet, dels såfremt virksomheden vidste eller nødvendigvis burde vide, at den hemmelige aftale, den deltog i, især gennem regelmæssige møder afholdt gennem flere år, var led i en samlet foranstaltning til forstyrrelse af konkurrencekræfternes frie spil, dels såfremt denne foranstaltning dækkede samtlige aspekter af kartellet (Rettens dom af 8.7.2004, sag T-48/00, Corus UK mod Kommissionen, Sml. II, s. 2325, præmis 176, og dommen i sagen BST mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 141, præmis 32).

144 Således er den blotte omstændighed, at der i henseende til formålet er identitet mellem en aftale, som en virksomhed har deltaget i, og et mere omfattende kartel, ikke tilstrækkeligt til at anse virksomheden for at have deltaget i det omfattende kartel. Det er således kun, såfremt virksomheden i forbindelse med sin deltagelse i denne aftale vidste eller burde have vidst, at den dermed indgik i det mere omfattende kartel, at dens deltagelse i den pågældende aftale kan betragtes som udtryk for dens deltagelse i det mere omfattende kartel (Rettens dom af 20.3.2002, sag T-28/99, Sigma Tecnologie mod Kommissionen, Sml. II, s. 1845, præmis 45 og dommen i sagen Bolloré m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 54, præmis 209).

145 Det skal i denne sammenhæng først bemærkes, at Kommissionen ikke har godtgjort, endsige påstået, at Barlo vidste eller burde have vidst, at selskabet ved at deltage i et kartel vedrørende faste plader af PMMA indgik i et omfattende kartel vedrørende tre varer af PMMA.

146 Således som det med rette er anført af sagsøgerne, har Kommissionen derimod selv erkendt i den anfægtede beslutning, at »Barlo ikke havde eller ikke nødvendigvis kunne have haft kendskab til den verdensomspændende plan om konkurrencebegrænsende ordninger […]« (335. betragtning til den anfægtede beslutning).

147 Tilsvarende har Kommissionen ikke hævdet, at Barlo havde kendskab til de konkrete handlinger, som de øvrige virksomheder havde planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller at den med rimelighed kunne forudse dem, og at den var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko. Tværtimod har den i svarskriftet anført, at Barlo var vidende om, at selskabets konkurrenter foretog handlinger med dette samlede formål i det mindste »vedrørende faste plader af PMMA«.

148 Den af Kommissionen forfægtede antagelse bygger nemlig på den eneste påstand, at den overtrædelse, hvorom Barlo kan have haft den »subjektive opfattelse«, at den kun omfattede faste plader af PMMA, i virkeligheden var en integrerende del af en mere

omfattende samlet overtrædelse vedrørende tre varer af PMMA. Det fremgår imidlertid klart af den retspraksis, der er nævnt i præmis 128, 143 og 144 ovenfor, at den subjektive opfattelse af overtrædelsen er et relevant moment i forhold til artikel 81, stk. 1, EF. Der henvises i denne forbindelse til, at denne bestemmelse ikke finder anvendelse, medmindre der foreligger en samstemmende vilje mellem de berørte parter (jf. Rettens dom af 19.5.2010, sag T-18/05, IMI m.fl. mod Kommissionen, Sml. 2010 II, s. 1769, præmis 88 og den deri nævnte retspraksis).

149 Desuden skal det understreges, at det ikke af den blotte omstændighed, at Barlo kendte og fulgte de konkurrencebegrænsende mål for så vidt angår faste plader af PMMA, kan udledes, at selskabet havde kendskab til det samlede formål, kartellet som helhed forfulgte i methacrylat-industrien. Som det allerede er fastslået, kan begrebet et samlet formål nemlig ikke fastsættes under en generel henvisning til en konkurrenceforvridning i en bestemt sektor, eftersom påvirkningen af konkurrencen, som formål eller virkning, udgør et væsentligt forhold ved enhver adfærd, som er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 81, stk. 1, EF. En sådan definition af begrebet et samlet formål risikerer, at begrebet en samlet og vedvarende overtrædelse ville blive berøvet en del af sin mening, i det omfang den ville bevirke, at flere former for adfærd vedrørende en erhvervssektor, som er forbudt i henhold til artikel 81, stk. 1, EF, systematisk skal kvalificeres som forhold, der udgør en samlet overtrædelse (Rettens dom i sagen BASF og UCB mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 127, præmis 180, og dom af 28.4.2010, sag T-446/05, Amann & Söhne og Cousin Filterie mod Kommissionen, Sml. II, s. 1255, præmis 92).

150 Ifølge Kommissionens antagelse kan en samlet overtrædelse tilregnes en virksomhed på grundlag af den blotte konstatering af objektive sammenhænge mellem denne overtrædelse og den aftale, som virksomheden har deltaget i, såsom at de vedrører samme erhvervssektor, og det uden at det godtgøres, at virksomheden var vidende om, at der forelå en sådan samlet overtrædelse, eller at den med rimelighed kunne forudse dem, og at den var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko.

151 Det må derfor fastslås, at Kommissionen ikke har godtgjort, at Barlos deltagelse i overtrædelsen vedrørende faste plader af PMMA i kraft af selskabets egen adfærd havde medført, at sagsøgerne ifaldt ansvar for den samlede overtrædelse, og det første anbringendes andet led er således velbegrundet.

152 Følgelig skal den anfægtede beslutnings artikel 1 annulleres, i det omfang den fastslår, at sagsøgerne har overtrådt artikel 81, stk. 1, EF og EØS-aftalens artikel 53 ved at deltage i en række aftaler og samordnet praksis vedrørende ikke blot faste plader af PMMA, men også sammensætninger til støbning af PMMA og sanitetsvarer af PMMA.

153 Denne konklusions eventuelle indvirkning på størrelsen af den bøde, sagsøgerne er pålagt, undersøges herefter i forbindelse med prøvelsen af det andet anbringendes andet led om urigtig vurdering af overtrædelsens grovhed.

Det første anbringendes tredje led om en urigtig vurdering af Barlos deltagelse i en samlet overtrædelse

154 Sagsøgerne har gjort gældende, at Kommissionen ikke har ført tilstrækkeligt bevis for, at de havde begået en samlet overtrædelse. De har fremhævet, at den anfægtede beslutning bygger på, at Barlo deltog i fem møder, som blev afholdt i løbet af en periode på mere ned to år, hvilket ud fra et praktisk synspunkt udelukker enhver form for uafbrudt deltagelse i kartellet. Desuden har sagsøgerne anført, at den anfægtede beslutning — bortset fra det påståede møde i Barcelona i maj eller juni 1999, som de bestrider afholdelsen af — bygger på fire møder, hvoraf de to første anses for at være

blevet afholdt i første kvartal 1998, mens de to andre fandt sted i 2000, dvs. at der var et interval på 20 måneder mellem disse møder.

155 Hertil bemærkes, at overtrædelsens varighed udgør en integrerende del af overtrædelsesbegrebet i henhold til artikel 81, stk. 1, EF, som det først og fremmest påhviler Kommissionen at føre bevis for. I henhold til retspraksis er det et krav, at Kommissionen i mangel af beviser, der gør det muligt at foretage en direkte fastlæggelse af en overtrædelses varighed, i det mindste skal støtte sig på beviser, der vedrører faktiske omstændigheder, som tidsmæssigt ligger indbyrdes så nær, at det med rimelighed kan medgives, at denne overtrædelse er forløbet uafbrudt mellem to specifikke datoer (jf. Rettens dom af 9.7.2009, sag T-450/05, Peugeot og Peugeot Nederland mod Kommissionen, Sml. II, s. 2533, præmis 220 og den deri nævnte retspraksis).

156 Det er desuden fastslået, at den omstændighed, at kartellet som sådan har været uafbrudt, ikke gør det muligt at udelukke, at en eller flere af dets deltagere har afbrudt deres deltagelse i en vis periode (dommen i sagen IMI m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 148, præmis 83).

157 Herudover bemærkes med hensyn til Kommissionens antagelse af, at der ved undersøgelsen af overtrædelsens vedvarende karakter skal tages hensyn til undladelse af afstandstagen i forhold til kartellet og undladelse af at genindføre en decideret selvstændig politik og ikke kun til undladelse af at deltage i kartellets aktiviteter i en kortere periode, at dette kun kan være relevant, når Kommissionen har løftet den bevisbyrde, der påhviler den, nemlig fremlæggelsen af beviser vedrørende faktiske omstændigheder, som i tidsmæssig henseende ligger tilstrækkeligt tæt på hinanden til, at det med rimelighed kan fastslås, at en overtrædelse har varet uafbrudt mellem to præcise datoer (jf. dommen i sagen IMI m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 148, præmis 86 og den deri nævnte retspraksis). Uden en sådan bevisførelse ville anerkendelse af Kommissionens antagelse nemlig føre til, at bevisbyrden for

overtrædelsens varighed overvæltedes på sagsøgerne i modstrid med de principper, der er henvist til i præmis 43 og 155 ovenfor.

158 Heraf følger, at det må undersøges, om Kommissionen i denne sag, sådan som den har hævdet, har fremlagt beviser vedrørende faktiske omstændigheder, som i tidsmæssig henseende ligger tilstrækkeligt tæt på hinanden.

159 I denne forbindelse bemærkes desuden, at selv om den periode, der adskiller to udslag af en ulovlig adfærd, er et relevant kriterium med henblik på at fastlægge en overtrædelses vedvarende karakter, forholder det sig ikke desto mindre således, at spørgsmålet, om nævnte periode er tilstrækkelig lang til at udgøre en afbrydelse af overtrædelsen eller ej, ikke kan undersøges abstrakt. Denne bedømmelse skal derimod foretages i forbindelse med det pågældende kartels funktion (dommen i sagen IMI m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 148, præmis 89), herunder i givet fald den berørte virksomheds konkrete måde at deltage i kartellet på.

160 Henset til prøvelsen af det første anbringendes første led må det fastslås, at de klagepunkter, som Kommissionen har foreholdt sagsøgerne, bygger på Barlos deltagelse i de følgende fire møder: mødet i april 1998 i Dernbach (151. betragtning til den anfægtede beslutning), mødet den 29. juni 1998 i Darmstadt (155. betragtning til den anfægtede beslutning), mødet den 24. februar 2000 i Heidelberg (167. betragtning til den anfægtede beslutning) og mødet den 21. august 2000 i Deidesheim (168. betragtning til den anfægtede beslutning).

161 For det første konstateres, at der kun er få måneder mellem dels møderne i Dernbach og Darmstadt, dels møderne i Heidelberg og Deidesheim. Set i lyset af kartellets funktionsmåde er disse intervaller ikke lange nok til at udgøre en afbrydelse i Barlos deltagelse i kartellet. Dette har sagsøgerne i øvrigt ikke bestridt.

162 For det andet må det fastslås, at Kommissionen har godtgjort Barlos deltagelse i kartellet i perioden mellem mødet den 29. juni 1998 i Darmstadt (155. betragtning til den anfægtede beslutning) og mødet den 24. februar 2000 i Heidelberg (167. betragtning til den anfægtede beslutning).

163 I denne forbindelse bemærkes, at det af 155. betragtning til den anfægtede beslutning fremgår, at karteldeltagerne på mødet den 29. juni 1998 i Darmstadt enedes om en prisstigning for oktober 1998. Selv om det i denne betragtning er anført, at Barlo ikke gav udtryk for, om selskabet ville tilpasse sin prispolitik, og selv om Barlo ikke er nævnt i 157. betragtning til den anfægtede beslutning blandt de virksomheder, der faktisk indgik en aftale på mødet den 29. juni 1998 i Darmstadt, er det ikke desto mindre rigtigt, at selskabet kunne drage nytte af oplysningerne vedrørende prisstigningen for oktober 1998 og tilpasse sin markedsadfærd derefter. Det må derfor fastslås, at Barlo deltog vedvarende i kartellet indtil udgangen af oktober 1998.

164 Endvidere konstateres, at der i den anfægtede beslutning nævnes ti møder vedrørende faste plader af PMMA, som blev afholdt efter mødet i Darmstadt og dette ret regelmæssigt i hvert fald indtil andet halvår af 1999 (nemlig møderne den 18.8., 11.9. og 10.12.1998, møderne den 20.1., 4. og 19.3. samt 5.5.1999, mødet i maj eller juni 1999 samt to yderligere, ikke nærmere tidsfæstede møder i Italien i 1999, jf. 157. betragtning ff. til den anfægtede beslutning). Ifølge den anfægtede beslutning enedes deltagerne på disse møder om prisstigninger og om at fakturere kunderne for serviceydelser, ligesom de udvekslede markedsoplysninger. Herudover nævnes det i 166. betragtning til den anfægtede beslutning, at der den 1. november 1999 blev meddelt en prisstigning, som blev iværksat i januar 2000 (166. betragtning til den anfægtede beslutning).

165 Det fremgår af disse betragtninger, dels at Barlo afstod fra hemmelige kontakter eller tilkendegivelser i en periode på næsten 16 måneder (fra udgangen af oktober 1998 til den 24.2.2000), dels at denne periode var meget længere end perioden, hvori de

virksomheder, der deltog i kartellet, hver især havde tilkendegivet, at de ville begrænse konkurrencen. Det må derfor fastslås, at der ikke er godtgjort en vedvarende deltagelse fra Barlos side i denne periode.

166 Selv om Barlos deltagelse ifølge den anfægtede beslutning under alle omstændigheder var begrænset til en »sporadisk« deltagelse i møderne, som udelukkende bestod i at holde sig »underrettet om aftaler og samordnet praksis vedtaget vedrørende faste plader af PMMA« (373. betragtning til den anfægtede beslutning), kan denne betragtning ikke svække konklusionen om afbrydelsen af selskabets deltagelse i overtrædelsen i den ovennævnte periode. Uden bevis for nogen form for konkurrencebegrænsende kontakt kan Barlo nemlig ikke anses for at kunne have været vidende om de i denne periode indgåede aftaler.

167 Derfor må den anfægtede beslutning annulleres, i det omfang sagsøgerne deri holdes ansvarlige for deltagelse i kartellet i perioden fra den 1. november 1998 til den 23. februar 2000. Denne konklusions eventuelle indvirkning på bødens størrelse undersøges herefter.

Det andet anbringende om tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, retningslinjerne og proportionalitetsprincippet

168 Sagsøgerne har anført, at selv hvis det antages, at de er ansvarlige for en overtrædelse af artikel 81 EF, tilsidesætter den bøde, de er pålagt, bestemmelserne i artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 og i retningslinjerne samt proportionalitetsprincippet.

Det andet anbringendes første led om en urigtig vurdering af den påståede overtrædelses varighed

169 Sagsøgerne har gjort gældende, at varigheden af deres deltagelse i overtrædelsen er urigtigt fastsat i den anfægtede beslutning til to år og tre måneder, eftersom Kommissionen med urette har anset den 30. april 1998 og den 21. august 2000 for at være datoen for, hvornår sagsøgernes deltagelse i overtrædelsen henholdsvis begyndte og ophørte, og særligt eftersom den anfægtede beslutning ikke indeholder tilstrækkeligt bevis til støtte for antagelsen af, at overtrædelsen var vedvarende og uafbrudt i denne periode.

170 Hertil bemærkes for det første, at sagsøgernes kritik af de datoer, Kommissionen har anset for at udgøre begyndelsen og ophøret af deres deltagelse i overtrædelsen, må forkastes som ugrundet.

171 Som det fremgår af det foregående, er der ført tilstrækkeligt bevis for Barlos deltagelse i det konkurrencebegrænsende møde i april 1998 i Dernbach. Den omstændighed, at Kommissionen ikke har kunnet fastslå den nøjagtige dato for dette møde, er uden betydning for størrelsen af den bøde, sagsøgerne er pålagt, eftersom den dato, der er lagt til grund (den 30.4.1998), er den mest fordelagtige for dem.

172 Desuden fremgår det af det foregående, at Barlo på datoen for ophøret af sagsøgernes deltagelse i overtrædelsen (den 21.8.2000) deltog i et konkurrencebegrænsende møde uden at tage afstand fra dets indhold. Under disse omstændigheder er argumentet om, at Barlo ikke har samtykket i prisstigningen, uden betydning, selv hvis det måtte anses for at være godtgjort. Det samme gælder argumentet om, at Kommissionen ikke har bevist ulovlig adfærd fra Barlos side efter dette møde.

173 For det andet henvises der til, at det allerede er fastslået i forbindelse med behandlingen af det første anbringendes tredje led, at det ikke er bevist, at sagsøgerne deltog i kartellet mellem den 1. november 1998 og den 23. februar 2000, og at den anfægtede beslutning må annulleres, i det omfang Kommissionen har holdt dem ansvarlige for denne periode. Som følge heraf må det ligeledes fastslås, at det er med urette, at Kommissionen har inddraget denne periode ved fastsættelsen af varigheden af deres deltagelse i overtrædelsen i forbindelse med beregningen af bødens størrelse.

174 Kommissionens antagelse af, at en afbrydelse i karteldeltagelsen måtte føre til to bøder, som endog sammenlagt er højere, må forkastes. Som det fremgår af det foregående, har sagsøgerne nemlig deltaget i en og samme overtrædelse trods en afbrydelse i denne deltagelse. Derfor skal bødens størrelse navnlig fastsættes på grundlag af denne overtrædelses grovhed og ikke på grundlag af to særskilte overtrædelser. I øvrigt er en afbrydelse i sagsøgernes deltagelse i kartellet uden betydning for overtrædelsens grovhed, som skal vurderes på grundlag af kartellets karakter og geografiske udstrækning.

175 Derfor skal Retten inden for rammerne af dens fulde prøvelsesret foretage en ny beregning af størrelsen af den bøde, som sagsøgerne er pålagt, under hensyntagen til den reelle varighed af deres deltagelse i kartellet (jf. i denne retning dommen i sagen IMI m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 148, præmis 96, 97 og 190).

176 Henset til det foregående varede denne deltagelse i overtrædelsen 11 måneder og 28 dage. Ifølge den metode for beregningen af bøder, der er angivet i retningslinjerne og anvendt af Kommissionen i den anfægtede beslutning, udgør en sådan deltagelse en overtrædelse af kort varighed, for hvilken der i princippet ikke foretages nogen forhøjelse af bøden (retningslinjernes punkt 1 B). Sidstnævnte er imidlertid ikke udtryk for

en imperativ bestemmelse, og den er under alle omstændigheder ikke bindende for Retten i forbindelse med dennes udøvelse af sin fulde prøvelsesret.

177 Under hensyntagen til de faktiske omstændigheder i denne sag, navnlig at varigheden omhandlet i den foregående præmis nødvendigvis må være omtrentlig, idet den bygger på den 30. oktober 1998 som ophørsdato for den første periode, hvori sagsøgerne deltog i kartellet, og idet sagsøgerne efterfølgende deltog igen, skønner Retten, at en forhøjelse på 10 % af udgangsbeløbet for bøden afspejler varigheden af denne deltagelse i overtrædelsen på hensigtsmæssig vis.

178 Følgelig skal bøden nedsættes, idet den forhøjelse på 20 % af udgangsbeløbet for bøden, som Kommissionen har foretaget i 353. betragtning til den anfægtede beslutning, erstattes af en forhøjelse på 10 %, og i øvrigt skal det andet anbringendes første led forkastes.

Det andet anbringendes andet led om en urigtig vurdering af den påståede overtrædelses grovhed

179 Sagsøgerne har hævdet, at fastlæggelse af en overtrædelses grovhed ifølge fast retspraksis fordrer, at de enkelte berørte virksomheders ansvar og grovheden af den enkeltes deltagelse fastlægges. Efter deres opfattelse har Kommissionen i den anfægtede beslutning enten ikke foretaget en sådan individuel undersøgelse eller foretaget denne undersøgelse forkert. Som følge heraf er udgangsbeløbet for bøden (15 mio. EUR) ikke begrundet.

180 Hertil bemærkes indledningsvis, at når en overtrædelse er blevet begået af flere virksomheder, skal det undersøges, hvor intensiv den enkelte virksomheds deltagelse i overtrædelsen har været (jf. dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 153 og den deri nævnte retspraksis) for at fastslå, om der for denne virksomheds vedkommende foreligger skærpende eller formildende omstændigheder (Rettens dom af 8.10.2008, sag T-73/04, Carbone-Lorraine mod Kommissionen, Sml. II, s. 2661, præmis 190).

181 Dette resultat er den logiske konsekvens af princippet om individuelle straffe og sanktioner, hvorefter en virksomhed kun bør forfølges for omstændigheder, som den pågældende individuelt kritiseres for, et princip, som gælder i enhver administrativ procedure, der kan føre til sanktioner i henhold til EU-rettens konkurrenceregler (Rettens dom af 9.7.2003, sag T-224/00, Archer Daniels Midland og Archer Daniels Midland Ingredients mod Kommissionen, Sml. II, s. 2597, præmis 261).

182 Med hensyn til anvendelsen af retningslinjerne bemærkes, at den deri fremstillede metode til fastsættelse af bøder følger et skema, som bygger på fastsættelse af et grundbeløb bestemt ud fra overtrædelsens grovhed og varighed, som forhøjes under hensyntagen til skærpende omstændigheder og nedsættes under hensyntagen til formildende omstændigheder.

183 Som det fremgår af retspraksis vedrørende retningslinjerne, skal der sondres mellem vurderingen af overtrædelsens grovhed, der har til formål at fastsætte størrelsen af det almindelige udgangsbeløb for bøden, og vurderingen af den relative grovhed af hver enkelt af de berørte virksomheders deltagelse i overtrædelsen, som foretages, når der eventuelt tages skærpende eller formildende omstændigheder i betragtning (dommen i sagen Carbone-Lorraine mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 180, præmis 100; jf. ligeledes i denne retning Rettens dom af 9.7.2003, sag T-220/00, Cheil Jedang mod Kommissionen, Sml. II, s. 2473, præmis 189, og af 30.4.2009, sag T-18/03, CD-Contact Data mod Kommissionen, Sml. II, s. 1021, præmis 95).

184 Det bemærkes nemlig, at ifølge retningslinjernes punkt 2 og 3 kan bødens grundbeløb forhøjes eller nedsættes i tilfælde af visse skærpende eller formildende omstændigheder, der vedrører den enkelte berørte virksomhed. Navnlig opstilles der i retningslinjernes punkt 3 under overskriften »Formildende omstændigheder« en ikke-udtømmende liste over omstændigheder, der kan give anledning til at nedsætte bødens grundbeløb. Der henvises således til, at virksomheden har spillet en passiv rolle, at den ikke reelt har fulgt aftalerne, at den har bragt overtrædelsen til ophør straks efter Kommissionens første indgriben, at der hos virksomheden har hersket rimelig tvivl med hensyn til ulovligheden af den konkurrencebegrænsende adfærd, at overtrædelsen skyldes uagtsomhed, og at virksomheden har samarbejdet effektivt i forbindelse med proceduren uden for anvendelsesområdet for samarbejdsmeddelelsen.

185 I forbindelse med fastsættelsen af udgangsbeløbet for bøden er Kommissionen derimod ikke forpligtet til at vurdere virkningen af den enkelte virksomheds adfærd. Det følger nemlig af fast retspraksis, at de virkninger, der skal tages hensyn til ved fastsættelsen af det generelle bødeniveau, ikke er virkninger af den faktiske adfærd, som en bestemt virksomhed hævder at have udvist, men derimod virkningerne af den samlede overtrædelse, den deltog i (Domstolens dom i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 152, og af 12.11.2009, sag C-554/08 P, Carbone-Lorraine mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 21 og 24).

186 For det første har sagsøgerne i denne sag kritiseret Kommissionen for nærmere bestemt ikke at have undersøgt deres individuelle adfærd i forbindelse med vurderingen af overtrædelsens grovhed. De har nemlig fremhævet, at Kommissionen i forbindelse med sin kvalificering af overtrædelsen som »meget alvorlig« i 319.-331. betragtning til den anfægtede beslutning fokuserede på kartellet som helhed uden at hæfte sig ved de forskellige konkurrenters, herunder Barlos, individuelle adfærd. Barlos adfærd kan således efter sagsøgernes opfattelse ikke betegnes som »meget alvorlig«, navnlig henset til overtrædelsens primære kendetegn, som disse er vurderet i 320. betragtning til den anfægtede beslutning.

187 Hertil bemærkes, således som det fremgår af det foregående, at der ved anvendelse af retningslinjerne skal tages hensyn til en virksomheds individuelle adfærd og det i givet fald ved vurderingen af skærpende og formildende omstændigheder (retningslinjernes punkt 2 og 3) med henblik på at tilpasse størrelsen af bødens grundbeløb, navnlig på grundlag af grovheden af den overtrædelse, virksomheden har deltaget i. Heraf følger, at argumentet om, at Kommissionen på dette trin af fastsættelsen af bøden specifikt skulle have undersøgt sagsøgernes individuelle adfærd, må forkastes.

188 I øvrigt har sagsøgerne reelt ikke bestridt overtrædelsens grovhed som sådan, således som den er fastlagt af Kommissionen. Selv om de har hævdet, at Kommissionen ikke har undersøgt omfanget af det berørte geografiske marked, har de ikke fremlagt noget bevismateriale, der anfægter velbegrundetheden af Kommissionens konklusion, hvorefter dette marked omfattede hele EØS.

189 Under alle omstændigheder fremgår det, som fastslået af Domstolen, af retningslinjerne, at horisontale priskarteller eller markedsopdelende karteller kan kvalificeres som meget alvorlige overtrædelser, alene på grund af deres art, uden at Kommissionen skal godtgøre overtrædelsens konkrete indvirkning på markedet (Domstolens dom af 3.9.2009, sag C-534/07 P, Prym og Prym Consumer mod Kommissionen, Sml. I, s. 7415, præmis 75, og af 24.9.2009, forenede sager C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P og C-137/07 P, Erste Group Bank m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 8681, præmis 103). Sådanne karteller fortjener nemlig på grund af deres særlige art de strengeste bøder. Deres eventuelle konkrete påvirkning af markedet, bl.a. i hvilket omfang konkurrencebegrænsningen har medført en markedspris, der er højere end den pris, som ville have været anvendt, såfremt der ikke forelå et kartel, er ikke et afgørende kriterium for fastsættelsen af bødens størrelse (Rettens dom af 6.5.2009, sag T-127/04, KME Germany m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1167, præmis 64). Som

følge heraf kan sagsøgernes argumenter, hvorefter deres adfærd ingen indvirkning havde på markedet, under alle omstændigheder ikke rejse tvivl om kvalificeringen af overtrædelsen som »meget alvorlig«.

190 Det må derfor fastslås, at Kommissionen med rette konkluderede i 331. betragtning til den anfægtede beslutning, at det omhandlede kartel udgjorde en »meget alvorlig« overtrædelse alene henset til dens art og den omstændighed, at kartellet omfattede hele EØS.

191 For det andet har sagsøgerne bestridt den vurdering, som Kommissionen foretog i 332.-336. betragtning til den anfægtede beslutning under overskriften »Differentieret behandling«, og som var grundlag for, at den nedsatte deres bøde med 25 %.

192 Dels har sagsøgerne gjort gældende, at bødens størrelse før nedsættelsen på 25 % på ingen måde afspejler en differentieret behandling, eftersom den er resultatet af anvendelsen af samme »matematiske formel« på alle de berørte virksomheder. Efter sagsøgernes opfattelse skulle Kommissionen til fastsættelsen af udgangsbeløbet for bøden have anvendt en procentsats på ca. 30 % af de berørte virksomheders omsætning realiseret i EØS for varer af PMMA (334. betragtning til den anfægtede beslutning).

193 Der henvises i denne sammenhæng til, at der i sjette afsnit til punkt 1 A i retningslinjerne er fastsat mulighed for at variere de udgangsbeløb, der finder anvendelse på virksomheder involveret i samme overtrædelse, »for at tage højde for den specifikke vægt og dermed de faktiske konkurrencemæssige konsekvenser af den rolle, som hver enkelt virksomhed har spillet som led i overtrædelsen, navnlig når der er tale om betydelige størrelsesforskelle mellem virksomheder, der har begået en overtrædelse af samme art«. Det er denne mulighed, Kommissionen har benyttet i 332. betragtning ff. til den anfægtede beslutning. Den har anført, at »den bødeskala, ud fra hvilken det er

muligt at pålægge bøder, gjorde det muligt at variere behandlingen af virksomhederne for at tage hensyn til deres reelle økonomiske mulighed for at skade konkurrencen væsentligt«, og at »dette er hensigtsmæssigt, når der som i denne sag er stor forskel på, hvor stor en omsætning de virksomheder, der deltog i overtrædelsen, havde af de varer, der var omfattet af kartellet« (332. betragtning til den anfægtede beslutning). Ligeledes bemærkes, at selv om det ikke fremgår af den anfægtede beslutning, at Kommissionen anvendte en »matematisk formel«, som sagsøgerne har hævdet, fremgår det ikke desto mindre klart, at den ved fastsættelsen af udgangsbeløbet for bøden anvendte de samme kriterier på alle de berørte virksomheder, nemlig kriteriet om »den relative betydning af den omsætning, der er realiseret for de varer af PMMA, der var omfattet af kartellet« (333. betragtning til den anfægtede beslutning).

194 Denne fremgangsmåde kan imidlertid ikke kritiseres. Tværtimod har det i kraft heraf været muligt — uden at det udgjorde en forskelsbehandling — at tage hensyn til, at karteldeltagerne havde forskellige mål forbundet med at forfølge det fælles formål, dvs. det har været muligt at fastsætte bøderne under hensyntagen til karteldeltagernes reelle økonomiske mulighed for at skade konkurrencen. For så vidt som det følger af denne behandling af varierende udgangsbeløb, konkluderes, i modsætning til det af sagsøgerne anførte, at Kommissionen på korrekt vis har »varieret behandlingen« i retningslinjernes forstand.

195 Det skal desuden fremhæves, at det af Kommissionen anvendte kriterium også tager hensyn til den omstændighed, at sagsøgernes direkte deltagelse i kartellet kun er godtgjort for så vidt angår faste plader af PMMA. Kommissionen har nemlig klart anført, at »med hensyn til Barlo [var] kun faste plader af PMMA omfattet« (333. betragtning til den anfægtede beslutning), og den har derfor taget hensyn til omsætningen realiseret i EØS i 2000 for denne vare. Som det fremgår af sagsakterne, beskæftigede sagsøgerne sig imidlertid også med sammensætninger til støbning af PMMA. Følgelig har velbegrundetheden af det første anbringendes andet led (jf. navnlig præmis 152 ovenfor) ingen betydning for Kommissionens vurdering på dette punkt.

196 Dels har sagsøgerne hævdet, at den nedsættelse af bøden med 25 %, der blev foretaget ved 335. betragtning til den anfægtede beslutning, ikke er tilstrækkeligt begrundet og ikke er stor nok. Nedsættelsen skulle efter deres opfattelse have taget hensyn til den omstændighed, at de ikke var ansvarlige for kartellet som helhed, og at deres manglende kendskab hertil heller ikke udelukkende var deres ansvar, hvorimod de blev holdt ansvarlige for hele den samlede overtrædelse. Derfor mener de, at en nedsættelse, som afspejlede en fordeling af omkostningerne for MMA mellem de forskellige omhandlede varegrupper, ville have været et »absolut minimum«. De har henvist til, at denne fordeling ifølge femte betragtning til den anfægtede beslutning var: 49 % for de faste plader, 36 % for sammensætningerne til støbning og 15 % for sanitetsvarerne.

197 Hertil bemærkes, at sagsøgerne med rette har hævdet, at den omstændighed, at de ikke var ansvarlige for kartellet som helhed, sådan som det fremgår af behandlingen af det første anbringendes andet led, skulle have været taget i betragtning ved fastsættelsen af udgangsbeløbet for bøden.

198 Som det fremgår af det foregående, kunne sagsøgerne nemlig til forskel fra de andre adressater for den anfægtede beslutning kun holdes ansvarlige for en del af kartellet, nemlig den som vedrører faste plader af PMMA. Således var tilsidesættelsen af konkurrencereglerne nødvendigvis mindre alvorlig end den, der tilskrives de overtrædere, der har deltaget i overtrædelsens samlede elementer, idet de sidstnævnte i højere grad bidrog til dette kartels effektivitet og grovhed end en overtræder, der alene har været involveret i et enkelt led i dette samme kartel (jf. i denne retning dommen i sagen IMI m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 148, præmis 162 og 164).

199 En virksomhed kan dog aldrig blive pålagt en bøde, hvis størrelse er beregnet ud fra en deltagelse i en hemmelig aftale, som virksomheden ikke er holdt ansvarlig for (dommen i sagen Sigma Tecnologie mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 144, præmis 79-82, og dommen i sagen IMI m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 148, præmis 157).

200 I forbindelse med anvendelsen af retningslinjerne skal denne vurdering nødvendigvis finde sted i forbindelse med fastsættelsen af det særlige udgangsbeløb, eftersom hensyntagen til de formildende omstændigheder alene gør det muligt at fastsætte bødens grundbeløb på grundlag af de fremgangsmåder, lovovertræderen har anvendt ved gennemførelsen af kartellet. En lovovertræder, der ikke kan holdes ansvarlig for visse led i dette kartel, kan imidlertid ikke have haft en rolle i gennemførelsen af nævnte elementer (dommen i sagen IMI m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 148, præmis 164).

201 Selv om Kommissionen i denne sag har begået en fejl ved fastlæggelsen af sagsøgernes ansvar for kartellet, må det ikke desto mindre konstateres, at den fastsatte udgangsbeløbet for bøden korrekt i henhold til de principper, der er gengivet ovenfor.

202 For det første fremgår det af det foregående (jf. præmis 195 ovenfor), at fejlen begået i forbindelse med fastsættelsen af ansvaret for overtrædelsen ikke har påvirket den fase, hvor bødens størrelse blev beregnet ud fra inddelingen af de berørte virksomheder i flere kategorier på grundlag af deres relative betydning med hensyn til den omsætning, der blev realiseret ved salg af varer af PMMA omfattet af kartellet.

203 Med hensyn til sagsøgernes argument om, at den omsætning, der blev lagt til grund, burde fratrækkes den omsætning, som Quinn Plastics, SA, havde opnået, eftersom Kommissionen i den anfægtede beslutning har frafaldet ethvert klagepunkt rettet mod dette selskab, bemærkes i øvrigt, at sagsøgerne ikke har bestridt det af Kommissionen anførte, hvorefter den omstændighed, at dette selskab ikke er adressat for den anfægtede beslutning, ikke gør nogen forskel for så vidt angår omsætningen realiseret for faste plader af PMMA, som kan tilskrives virksomheden Barlo, og som også omfatter moderselskabet Quinn Barlo, der ligeledes er adressat for beslutningen, idet det ejede Quinn Plastics, SA, 100 % på tidspunktet for overtrædelsen.

204 For det andet har Kommissionen i 335. betragtning til den anfægtede beslutning bevilget sagsøgerne en særlig nedsættelse på 25 % af udgangsbeløbet for bøden med den begrundelse, at »det [var] uvist, hvorvidt Barlo [havde] deltaget i hemmelige aftaler vedrørende sammensætninger til støbning af PMMA eller sanitetsvarer af PMMA«, og at det derfor »[lod] til, at Barlo ikke havde eller ikke nødvendigvis kunne have haft kendskab til den verdensomspændende plan om konkurrencebegrænsende ordninger«.

205 Denne nedsættelse blev ganske vist ikke begrundet med, at sagsøgerne ikke var ansvarlige for de dele af kartellet, der vedrørte sammensætninger til støbning af PMMA eller sanitetsvarer af PMMA, men blot med, at de ikke havde været direkte involverede i disse dele eller ikke haft kendskab dertil.

206 Der kan imidlertid ikke alene ud fra denne betragtning rejses tvivl om den bevilgede nedsættelse, idet Kommissionen med rette kunne have nedsat bøden på et sådant grundlag.

207 Tilbage står derfor at efterprøve, om den nævnte nedsættelse og det deraf følgende specifikke udgangsbeløb (15 mio. EUR) på hensigtsmæssig vis afspejler grovheden af den af sagsøgerne begåede overtrædelse, hvilket skal vurderes under hensyntagen til den delvise annullation af den anfægtede beslutnings artikel 1 (jf. præmis 152 ovenfor).

208 I denne forbindelse bemærkes, at selv om nævnte overtrædelse kun vedrørte en af de tre omhandlede varer, var det ikke desto mindre en efter sin art meget alvorlig overtrædelse (jf. præmis 189 ovenfor), som i øvrigt omfattede hele EØS. Særligt kan den omstændighed, at den samlede overtrædelse i sin helhed ville have udgjort en mere kvalificeret overtrædelse af konkurrenceretten, på ingen måde indebære, at den af

sagsøgerne begåede overtrædelse ikke i sig selv er »meget alvorlig« (jf. i denne retning Rettens dom af 28.4.2010, sag T-448/05, Oxley Threads mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 37).

209 Denne konklusion ændres ikke af sagsøgernes argumenter, hvorefter det ikke er godtgjort, at de har deltaget i de principale forhold, som kendetegner kartellet, og som er gengivet i 320. betragtning til den anfægtede beslutning. Henset til betragtningerne i præmis 180-187 ovenfor var spørgsmålet af relevans for fastsættelsen af bødens udgangsbeløb nemlig ikke sagsøgernes egen adfærd, men kendetegnene ved den overtrædelse, de havde deltaget i. For det første har sagsøgerne imidlertid ikke gjort gældende, at de primære kendetegn ved kartellet, som er fremstillet i 320. betragtning til den anfægtede beslutning, ikke gør sig gældende for den omtvistede overtrædelse, for så vidt som den kun vedrørte faste plader af PMMA. For det andet bemærkes, at selv hvis det antages, at sagsøgerne ikke tog direkte del i alle de konkurrencebegrænsende forhold omhandlet i 320. betragtning til den anfægtede beslutning, deltog sagsøgerne i møder vedrørende faste plader af PMMA, hvorunder der bl.a. blev indgået prisaftaler, drøftet priser og udvekslet markedsoplysninger (jf. præmis 60-78 ovenfor), og de har således haft kendskab til nævnte konkurrencebegrænsende adfærd, herunder den, som de ikke direkte deltog i, eller som de rimeligvis har kunnet forudse (jf. præmis 128 ovenfor).

210 Det må derfor konstateres, at den af sagsøgerne begåede overtrædelse skal betegnes som »meget alvorlig« i retningslinjernes forstand. Ifølge sidstnævnte er 20 mio. EUR imidlertid principielt det mindste udgangsbeløb for sådanne overtrædelser.

211 Med hensyn til sagsøgernes argument, hvorefter udgangsbeløbet for bøden for deres vedkommende bør afspejle betydningen af faste plader af PMMA i forhold til alle de varer af PMMA, der har været genstand for den samlede overtrædelse, bemærkes,

at proportionalitetsprincippet indebærer, at Kommissionen skal fastsætte bøden forholdsmæssigt med de elementer, der tages i betragtning ved vurderingen af overtrædelsens grovhed, og at den i denne henseende skal anvende disse elementer på en sammenhængende og objektivt begrundet måde (jf. dommen i sagen BST mod Kommissionen, nævnt ovenfor præmis 141, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).

212 Som det fremgår af retspraksis, er størrelsen af det berørte marked imidlertid i princippet ikke et obligatorisk element, men blot et relevant element blandt andre ved vurderingen af overtrædelsens grovhed og fastsættelsen af bødens størrelse (dommen i sagen Prym og Prym Consumer mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 189, præmis 55). Tilsvarende følger det af retningslinjernes metodik, at det ikke er et afgørende element ved vurderingen af udgangsbeløbet (jf. i denne retning Rettens dom af 6.5.2009, sag T-116/04, Wielad-Werke mod Kommissionen, Sml. II, s. 1087, præmis 62-64).

213 Heraf følger, at den nedsættelse af udgangsbeløbet for bøden, som sagsøgerne kunne gøre gældende med den begrundelse, at deres deltagelse i kartellet kun vedrørte faste plader af PMMA, ikke forholdsmæssigt skulle afspejle denne vares betydning i forhold til de andre varer af PMMA, som havde været genstand for den samlede overtrædelse. Tværtimod ville en sådan nedsættelse ikke have været i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, som det er nævnt i præmis 211 ovenfor, eftersom den ikke i tilstrækkelig grad ville have taget hensyn til, at sagsøgerne ligesom de andre adressater for den anfægtede beslutning havde deltaget i et kartel af meget alvorlig art, som omfattede hele EØS.

214 I øvrigt bemærkes, at den af sagsøgerne krævede nedsættelse af udgangsbeløbet for bøden med nærmere bestemt 51 % i stedet for den nedsættelse på 25 %, som Kommissionen har bevilget dem (jf. præmis 196 ovenfor), ikke er støttet på omsætningen realiseret ved salg af hver af de tre berørte varegrupper af PMMA, men på fordelingen af råstoffet (MMA) mellem disse tre varegrupper, uden at sagsøgerne har forklaret, hvorledes dette kriterium er relevant for vurderingen af grovheden af den

overtrædelse, de har begået. Med hensyn til spørgsmålet om, hvor stor en del af omsætningen realiseret ved salg af alle de tre berørte varegrupper af PMMA i EØS i 2000, der kan tilskrives faste plader af PMMA, fremgår det imidlertid af dokumenter, som Kommissionen har fremlagt som svar på en anmodning fra Retten, at størsteparten af de berørte virksomheder, herunder sagsøgerne, under den administrative procedure skønnede denne del til at udgøre ca. 60 % eller mere, mens kun en virksomhed skønnede den til ca. 50 %.

215 Under disse omstændigheder må det fastslås, at den nedsættelse af udgangsbeløbet for sagsøgernes bøde med 25 %, som blev bevilget dem i 335. betragtning til den anfægtede beslutning, på hensigtsmæssig vis afspejler grovheden af den overtrædelse, som sagsøgerne har deltaget i. Heraf følger for det første, at til trods for den fejlagtige fastsættelse af sagsøgernes ansvar for kartellet (jf. præmis 152 ovenfor), har Kommissionen ikke foretaget noget åbenbart urigtigt skøn ved fastsættelsen af udgangsbeløbet for deres bøde, og for det andet giver Rettens udøvelse af sin fulde prøvelsesret ikke anledning til at nedsætte dette beløb yderligere.

216 Derfor bør det andet anbringendes andet led forkastes.

Det andet anbringendes tredje led om en urigtig vurdering af formildende omstændigheder

217 Sagsøgerne har gjort gældende, at vurderingen i den anfægtede beslutning af formildende omstændigheder ikke er tilstrækkeligt begrundet, og at den er i strid med retningslinjerne og proportionalitetsprincippet.

— Om den mindre passive rolle i gennemførelsen af overtrædelsen

218 Sagsøgerne er af den opfattelse, at Kommissionens vurdering i 373. betragtning til den anfægtede beslutning vedrørende en nedsættelse på 50 % på grund af den passive og mindre rolle er urigtigt begrundet, eftersom det anførte i nævnte betragtning er upræcist og ikke godtgjort. Derfor er nedsættelsen utilstrækkelig.

219 Hertil bemærkes indledningsvis, at det er fast retspraksis, at når Kommissionen vedtager retningslinjer, som under overholdelse af traktaten skal præcisere de kriterier, den agter at anvende ved udøvelsen af dens skønsbeføjelse, indebærer dette en selvpålagt begrænsning af denne beføjelse, idet Kommissionen har pligt til at overholde de retningsgivende bestemmelser, den har pålagt sig selv (jf. dommen af 8.10.2008 i sagen Carbone-Lorraine mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 180, præmis 192 og den deri nævnte retspraksis).

220 Kommissionens begrænsning af sin egen skønsbeføjelse som følge af vedtagelsen af retningslinjer er ikke af den grund uforenelig med opretholdelsen af dens væsentlige skønsmargen. Retningslinjerne er nemlig på flere punkter fleksible, hvilket giver Kommissionen mulighed for at udøve sit skøn i overensstemmelse med bestemmelserne i forordning nr. 1/2003, således som disse er fortolket af Domstolen (jf. i denne retning Rettens dom i sagen Wieland-Werke mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 212, præmis 31, og dom af 30.9.2009, sag T-161/05, Hoechst mod Kommissionen, Sml. II, s. 3555, præmis 129).

221 Således må det, i mangel af bindende bestemmelser i retningslinjerne for så vidt angår de formildende omstændigheder, som kan tages i betragtning, fastslås, at Kommissionen har bibeholdt en vis skønsmargen med henblik på en samlet vurdering af omfanget af en eventuel nedsættelse af bøden, når der foreligger formildende omstændigheder.

222 Med hensyn til den formildende omstændighed, at en virksomhed i forbindelse med overtrædelsen udelukkende har spillet en passiv rolle eller en rolle som medløber, der er fastsat i retningslinjernes punkt 3, første led, har Kommissionen anført følgende i 373. betragtning til den anfægtede beslutning:

»[…] Det fremgår klart af de faktiske omstændigheder, der er beskrevet i 137. og 223. betragtning, at Barlos deltagelse i kartellet ikke kan sammenlignes med størstepartens af de andres virksomheders deltagelse. Der synes ikke at være meget bevismateriale, der tyder på, at Barlo aktivt har taget del i indgåelsen af eventuelle konkurrencebegrænsende aftaler eller etableringen af eventuelle former for konkurrencebegrænsende praksis. Den konkurrencebegrænsende kontakt har snarere vist sig at tyde på, at Barlo deltog sporadisk i møderne, og det kun for at holde virksomheden underrettet om aftaler eller samordnet praksis vedtaget for faste plader af PMMA. Det lader desuden til, at Barlo ikke har deltaget i mange af de vigtige flersidede møder, hvorunder hovedpunkterne i de konkurrencebegrænsende prisaftaler og former for konkurrencebegrænsende praksis blev vedtaget.«

223 På denne baggrund har Kommissionen vurderet, at sagsøgerne spillede en »mindre passiv rolle«, og bevilget dem en nedsættelse på 50 % af den bøde, de ellers ville være blevet pålagt (374. betragtning til den anfægtede beslutning).

224 I denne forbindelse bemærkes, at en passiv rolle ifølge retspraksis betyder, at den berørte virksomhed har besluttet at holde »lav profil«, dvs. ikke at deltage aktivt i udformningen af konkurrencebegrænsende aftaler. Som en omstændighed, der kan vise, at en virksomhed har spillet en passiv rolle i et kartel, kan det tages i betragtning, at virksomheden har deltaget væsentligt mere sporadisk i møderne end kartellets almindelige medlemmer, at den, uanset hvor længe den har deltaget i overtrædelsen, er indtrådt på det marked, som har været omfattet af denne, på et sent tidspunkt, og at andre virksomheder, som har deltaget i overtrædelsen, udtrykkeligt har afgivet

forklaringer, hvoraf der fremgår noget sådant (jf. Rettens dom af 28.4.2010, forenede sager T-456/06 og T-457/05, Gütermann og Zwicky mod Kommissionen, Sml. II, s. 1443, præmis 184 og185 og den deri nævnte retspraksis).

225 Det må derfor fastslås, at Kommissionen på korrekt vis har vurderet den formildende omstændighed i form af sagsøgernes passive rolle i denne sag. Den har nemlig i det væsentlige anført, at sagsøgernes deltagelse i kartellet ikke kunne sammenlignes med størsteparten af de andre selskabers deltagelse, eftersom den konkurrencebegrænsende kontakt snarere har vist sig at tyde på, at Barlo deltog sporadisk i møderne, og det kun for at holde virksomheden underrettet om konkurrencebegrænsende aftaler eller samordnet praksis vedtaget for faste plader af PMMA.

226 I øvrigt fremgår det klart af ordlyden af 373. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen ved sin vurdering af den pågældende formildende omstændighed kun tog hensyn til omstændigheder, som er undersøgt inden for rammerne af behandlingen af det første anbringendes første led. I denne forbindelse bemærkes navnlig, at der i 373. betragtning til den anfægtede beslutning udtrykkeligt henvises til 137. betragtning dertil, hvoraf fremgår, at »sagsøgerne i deres svar på klagepunktsmeddelelsen bestred, at [B.] havde været til stede på de fleste af de møder, som han mentes at have deltaget i«, idet »de bekræftede [B.'s] tilstedeværelse på fire møder«. Under disse omstændigheder kan det anførte om, at »der ikke synes at være meget bevismateriale, der tyder på, at Barlo aktivt har taget del i indgåelsen af eventuelle konkurrencebegrænsende aftaler eller etableringen af eventuelle former for konkurrencebegrænsende praksis«, og om, at »det desuden lader til, at Barlo ikke har deltaget i mange af de vigtige flersidede møder«, ikke fortolkes som udtryk for, at sagsøgerne foreholdes en aktiv deltagelse i udformningen af konkurrencebegrænsende aftaler eller former for praksis eller en deltagelse i vigtige flersidede møder. Derfor er sagsøgernes kritik heraf irrelevant.

227 I øvrigt har sagsøgerne blot bestridt ordlyden af 373. betragtning til den anfægtede beslutning uden at redegøre for, hvorledes de faktiske omstændigheder i sagen begrunder en endnu større nedsættelse som følge af den undersøgte formildende omstændighed.

228 Det foreliggende klagepunkt må derfor forkastes.

— Om ulovlige aftaler eller ulovlige former for praksis, som reelt ikke er fulgt

229 Sagsøgerne er af den opfattelse, at det er en fejlbehæftet begrundelse, Kommissionen har anført i den anfægtede beslutning for at have forkastet det argument, de påberåbte sig om ulovlige aftaler eller ulovlige former for praksis, som de reelt ikke har fulgt, som formildende omstændighed (381. betragtning til den anfægtede beslutning).

230 I 381. betragtning til den anfægtede beslutning har Kommissionen anført følgende:

»Mens der ikke er ført bevis for, at Barlo systematisk har afholdt sig fra at følge prisaftalerne eller fra at lade kunderne betale for yderligere serviceomkostninger, kunne selskabet derimod drage nytte af de udvekslede oplysninger vedrørende markedet og tilpasse sin markedsadfærd derefter (hvilket måske kunne fremme en stigning i selskabets markedsandele). Desuden har Barlo ikke udtrykkeligt over for de andre virksomheder taget afstand fra forfølgelsen af de fælles foreslåede mål, som var blevet vedtaget af alle virksomhederne (uanset om disse mål i nogle tilfælde var blevet foreslået spontant under et møde). Kommissionen forkaster derfor Barlos argument,

hvorefter det udgør en formildende omstændighed, at selskabet reelt ikke har fulgt de ulovlige aftaler eller ulovlige former for praksis.«

231 Hertil bemærkes, at det følger af retspraksis, at med henblik på, om det kunne tages i betragtning som en formildende omstændighed i henhold til retningslinjernes punkt 3, andet led, at virksomheden reelt ikke havde fulgt de ulovlige aftaler eller former for praksis, skal det prøves, om de omstændigheder, den berørte virksomhed har gjort gældende, viser, at virksomheden i den periode, hvori denne var part i de ulovlige aftaler, reelt undlod at gennemføre aftalerne ved at anlægge en konkurrencebetonet adfærd på markedet, eller at virksomheden i det mindste klart og i væsentlig udstrækning overtrådte de forpligtelser, hvorved kartellet skulle gennemføres, i en sådan grad, at det forstyrrede selve dets funktion (Rettens dom af 15.3.2006, sag T-26/02, Daiichi Pharmaceutical mod Kommissionen, Sml. II, s. 713, præmis 113, og dommen af 8.10.2008 i sagen Carbone-Lorraine mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 180, præmis 196).

232 Det må i denne forbindelse fastslås, at Kommissionen har baseret sin vurdering i 381. betragtning til den anfægtede beslutning på korrekte kriterier i henhold til den retspraksis, der er henvist til i den foregående præmis.

233 Særligt kan sagsøgerne ikke med føje kritisere Kommissionen for at have taget hensyn til, at der ikke er ført bevis for, at Barlo systematisk har afholdt sig fra at følge prisaftalerne eller fra at lade kunderne betale for yderligere serviceomkostninger, eftersom dette er et åbenbart relevant forhold ved vurderingen af den pågældende formildende omstændighed. I modsætning til, hvad sagsøgerne synes at mene, fremgår det klart af ordlyden af 381. betragtning til den anfægtede beslutning, at det kun indgik som et blandt flere forhold i den helhedsvurdering, der fik Kommissionen til ikke at anse den pågældende omstændighed for at være formildende for virksomheden.

234 Sagsøgernes argumenter kan ikke rejse tvivl om Kommissionens helhedsvurdering.

235 For det første er det af sagsøgerne anførte ikke tilstrækkeligt til at godtgøre, at Barlo faktisk afholdt sig fra at følge prisaftalerne eller fra at lade kunderne betale for yderligere serviceomkostninger.

236 Sagsøgerne begrænser sig nemlig til at fremlægge dels B.'s erklæring om, at Barlo intet har iværksat som følge af de møder, han var til stede under, dels det af Atofina anførte, som er gengivet i 326. betragtning til den anfægtede beslutning. I øvrigt har de udtrykkeligt erkendt, at de ikke var i stand til at fremlægge konkrete beviser på prispolitikken i perioden 1999-2000.

237 Det skal imidlertid bemærkes, at Atofina har henvist til en stigning i Barlos markedsandel for faste plader af PMMA i løbet af perioden 2000-2002. Eftersom det tidsrum, hvori Barlo deltog i overtrædelsen, strakte sig fra den 30. april 1998 til den 21. august 2000, er der ikke tale om et forhold, der kan godtgøre, at prisaftalerne ikke blev fulgt, og end mindre at dette var systematisk. Erklæringerne fra Barlos repræsentant kan ikke i sig selv anses for at udgøre tilstrækkeligt bevis, når der ikke foreligger objektive dokumentbeviser til støtte herfor.

238 Tilsvarende er den omstændighed, at den anfægtede beslutning ikke indeholder forhold, der beviser, at Barlo fulgte prisaftalerne, ikke i sig afgørende. Det kan nemlig ikke hævdes, at Kommissionen, såfremt den ikke kan godtgøre, at en virksomhed fulgte ulovlige aftaler eller former for praksis, alene af den grund skal indrømme sagsøgerne en nedsættelse af bøden.

239 For det andet har sagsøgerne ikke rejst tvivl om Kommissionens vurdering af, at Barlo kunne drage nytte af de markedsoplysninger, der blev udvekslet under møderne, og tilpasse sin markedsadfærd derefter. De har blot hævdet, at Kommissionen ikke har bevist det anførte. Ifølge den retspraksis, der er henvist til i præmis 231 ovenfor, påhviler det imidlertid sagsøgerne at fremføre de omstændigheder, der kan begrunde anmodningen om anerkendelse en formildende omstændighed, herunder navnlig omstændighederne om en eventuel manglende iværksættelse af en del af overtrædelsen vedrørende udveksling af vigtige og fortrolige kommercielle oplysninger om markedet og/eller de berørte virksomheder.

240 For det tredje har sagsøgerne bestridt Kommissionens vurdering i andet punktum i 381. betragtning til den anfægtede beslutning med den begrundelse, at der ikke blev vedtaget nogen fælles mål på de møder, hvor Barlo havde været til stede. Som det fremgår af behandlingen af det første anbringendes første led, er det hævdede ikke korrekt.

241 Desuden bemærkes, at sagsøgerne ikke gjort gældende, at Barlo i det mindste klart og i væsentlig udstrækning overtrådte de forpligtelser, hvorved kartellet skulle gennemføres, i en sådan grad, at det forstyrrede selve dets funktion (jf. præmis 231 ovenfor).

242 Heraf følger, at sagsøgernes kritik af Kommissionens vurdering i 381. betragtning til den anfægtede beslutning er ubegrundet.

243 For fuldstændighedens skyld skal det understreges, at under omstændighederne i denne sag er den manglende anerkendelse af den analyserede omstændighed som formildende ligeledes begrundet i den anfægtede beslutnings opbygning.

244 For det første fremgår det nemlig deraf, at kartellet som helhed i visse perioder ikke var virksomt, idet deltagerne, herunder Barlo, ikke fulgte tidligere aftaler (jf. f.eks. 329. betragtning til den anfægtede beslutning). En karakteristik af selve måden, kartellet som sådan fungerede på, kan imidlertid ikke tages i betragtning som en formildende omstændighed, men højst som et moment ved vurderingen af overtrædelsens grovhed. I denne sammenhæng skal det fremhæves, at Kommissionen i forbindelse med fastsættelsen af udgangsbeløbet for bøden undersøgte argumenterne om, at kartellet til dels havde karakter at være uvirksomt (321.-329. betragtning til den anfægtede beslutning) og herved bl.a. den af Atofina afgivne erklæring, som sagsøgerne har påberåbt sig (jf. præmis 236 ovenfor). Selv om Kommissionen vurderede, at overtrædelsen kunne betegnes som værende meget alvorlig, har den dog ikke desto mindre udtrykkeligt anført, at den ikke ved bødefastsættelsen »konkret havde baseret sig på en særlig indvirkning [af overtrædelsen på markedet]« (321. betragtning til den anfægtede beslutning).

245 For det andet bemærkes, at selv hvis det antages, at Barlos markedsadfærd har været væsentlig anderledes end den markedsadfærd, de andre virksomheder, der er adressater for den anfægtede beslutning, udviste, er det ikke angivet i retningslinjerne, at Kommissionen altid skal tage alle de i regningslinjernes punkt 3 opregnede formildende omstændighed i betragtning hver for sig (dommen i sagen KME Germany m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 189, præmis 114). I henhold til retningslinjerne tilkommer der Kommissionen en skønsmargen til ud fra en samlet vurdering at bedømme omfanget af en eventuel nedsættelse af bøden under hensyntagen til alle formildende omstændigheder, der kendetegner den konkrete sag (Rettens domme af 8.7.2004, sag T-44/00, Mannesmannröhren-Werke mod Kommissionen, Sml. II, s. 2223, præmis 274 og 275, og sag T-50/00, Dalmine mod Kommissionen, Sml. II, s. 2395, præmis 325 og 326; jf. ligeledes i denne retning Rettens dom af 12.9.2007, sag T-30/05, Prym og Prym Consumer mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 204).

246 Henset til omstændighederne i denne sag afspejles grovheden af Barlos deltagelse i kartellet imidlertid bedst af den anerkendelse af en mindre passiv rolle i overtrædelsens gennemførelse, der navnlig er begrundet i, at Barlos deltagelse i kartellet ikke

kunne sammenlignes med størstedelen af de andre virksomheders (373. betragtning til den anfægtede beslutning). Under alle omstændigheder er de af sagsøgerne anførte forhold, som er behandlet i præmis 236-241 ovenfor, ikke tilstrækkelige til at begrunde en yderligere nedsættelse af bødens grundbeløb foruden den nedsættelse, Kommissionen allerede har indrømmet for den passive rolle.

247 Det foreliggende klagepunkt må derfor forkastes.

— Om overtrædelsens tidlige ophør

248 Sagsøgerne har gjort gældende, at det er ubestridt, at den overtrædelse, som er foreholdt Barlo, ophørte, et stykke tid før Kommissionen indledte sine undersøgelser. De mener, at Kommissionens manglende anerkendelse af denne omstændighed som formildende åbenbart strider mod retningslinjerne, hvorefter det er en formildende omstændighed, »hvis en virksomhed har bragt overtrædelsen til ophør straks efter Kommissionens første indgreb (typisk en kontrolundersøgelse)«, og de bestrider de af Kommissionen fremstillede grunde i 384. og 385. betragtning til den anfægtede beslutning.

249 Hertil bemærkes, at det er fastslået, at Barlos deltagelse i overtrædelsen ophørte den 21. august 2000. Det er dermed ubestridt, at Barlo har bragt sin deltagelse i overtrædelsen til ophør før Kommissionens første indgriben i denne sag, dvs. kontrolbesøgene den 25. og 26. marts 2003 (59. betragtning til den anfægtede beslutning).

250 Hvad angår anmodningen om bødenedsættelse af denne grund bemærkes imidlertid blot, at ifølge retspraksis kan der ikke indrømmes en formildende omstændighed

efter retningslinjernes punkt 3, tredje led, i det tilfælde, hvor overtrædelsen allerede er ophørt før tidspunktet for Kommissionens første indgriben og uafhængigt heraf (jf. i denne retning dommen af 3.9.2009 i sagen Prym og Prym Consumer mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 189, præmis 105 og 106).

251 I øvrigt er der i tilstrækkelig grad taget hensyn til den omstændighed, at Barlo frivilligt bragte overtrædelsen til ophør, før Kommissionen indledte sine undersøgelser, ved beregningen af overtrædelsens varighed for sagsøgernes vedkommende, hvorfor de ikke kan påberåbe sig retningslinjernes punkt 3, tredje led (jf. i denne retning Rettens dom i sagen Amann & Söhne og Cousin Filterie mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 149, præmis 260, og dom af 19.5.2010, sag T-21/05, Chalkor mod Kommissionen, Sml. II, s. 1895, præmis 152).

252 Følgelig er sagsøgernes kritik af Kommissionens vurdering i 384. og 385. betragtning til den anfægtede beslutning ubegrundet, og dette klagepunkt må forkastes.

— Om iværksættelse af en plan til sikring af konkurrencereglernes overholdelse

253 Sagsøgerne har fremhævet, at den anfægtede beslutning er den første beslutning om anvendelse af de EU-retlige konkurrenceregler, der er vedtaget i forhold til Quinn-koncernen. De har anført, at koncernen straks efter at have fået kendskab til kartellets eksistens iværksatte en plan til sikring af konkurrencereglernes overholdelse, som

Kommissionen har fået i alle dens enkeltheder. Under disse særlige omstændigheder er det ikke begrundet at afvise at tage denne plan i betragtning som en formildende omstændighed.

254 Denne argumentation kan ikke tiltrædes.

255 For det første bemærkes, at den omstændighed, at den anfægtede beslutning er den første beslutning, der fastslår en overtrædelse af de EU-retlige konkurrenceregler, rettet mod sagsøgerne, ikke begrunder en nedsættelse af bødens grundbeløb. Der er derimod taget hensyn til denne omstændighed, for så vidt som Kommissionen ikke har foreholdt sagsøgerne som en skærpende omstændighed, at det drejer sig om en gentagen overtrædelse.

256 For det andet skal det understreges, at selv om det er vigtigt, at der er truffet foranstaltninger med henblik på at undgå nye overtrædelser, ændrer det ikke den omstændighed, at der er konstateret en overtrædelse.

257 For det tredje er det allerede fastslået, at en virksomheds blotte vedtagelse af en plan til sikring af konkurrencereglernes overholdelse ikke kan udgøre en gyldig og sikker garanti for denne virksomheds fremtidige og vedvarende overholdelse af disse regler, således at en sådan plan ikke tvinger Kommissionen til at nedsætte bøden med den begrundelse, at det præventive formål, denne forfølger, allerede i det mindste delvist er opfyldt (Rettens dom af 5.4.2006, sag T-279/02, Degussa mod Kommissionen, Sml. II, s. 897, præmis 361; jf. ligeledes dommen i sagen BASF og UCB mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 127, præmis 52).

258 Af disse grunde må det foreliggende klagepunkt forkastes.

— Om manglende vinding, manglende behov for afskrækkelse og om proportionalitet

259 Sagsøgerne har anført, at de ved konkurrenceretten foreskrevne bøder har til formål dels at fratage de ansvarlige den vinding, de måtte have opnået ved overtrædelsen, dels at frembringe en afskrækkelsesvirkning (388. betragtning til den anfægtede beslutning). I denne sag er den pålagte bøde ikke afpasset efter disse formål, for det første fordi sagsøgerne ikke har opnået nogen vinding ved den påståede overtrædelse, og for det andet fordi hverken Barlo eller Quinn-koncernen nogensinde har været dømt for en overtrædelse af konkurrencereglerne.

260 Allerførst skal det fremhæves, at de omstændigheder, som sagsøgerne har påberåbt sig med dette klagepunkt, ikke udtrykkeligt indgår blandt de formildende omstændigheder, der er fastsat ved retningslinjernes punkt 3.

261 Dernæst bemærkes, at Kommissionen med rette har anset disse omstændigheder for ikke at begrunde en bødenedsættelse.

262 For det første er det anførte om, at der ikke er opnået nogen vinding, ikke godtgjort. I øvrigt har sagsøgerne tilsyneladende erkendt, at der kan være opnået en vinding, idet de har fastholdt, at det har været til fordel for virksomhedens forrige aktionærers og ikke de nuværende aktionærer, som skal tåle de økonomiske følger af bøden. Denne omstændighed er imidlertid ikke underbygget, og det anførte er desuden irrelevant. I øvrigt bemærkes, at sagsøgerne hverken har bestridt, at de retligt set er Barlos efterfølgere, eller at de er adressater for den anfægtede beslutning for det tilfælde, at overtrædelsen bevises (jf. præmis 5 ovenfor).

263 Under alle omstændigheder har Kommissionen med rette anført i 388. betragtning in fine til den anfægtede beslutning, at det ikke ændrer ved grovheden af den begåede overtrædelse, således som denne er fastslået i den anfægtede beslutning, at der eventuelt ikke er opnået vinding.

264 For det andet henvises der angående den omstændighed, at hverken Barlo eller Quinn-koncernen nogensinde har været dømt for en overtrædelse af de EU-retlige konkurrenceregler, til præmis 255 ovenfor, og det fastslås, at et fravær af gentagen overtrædelse ikke i sig selv kan udgøre en formildende omstændighed.

265 Hvad angår den ikke underbyggede påstand om, at de nuværende aktionærer grundet erhvervelsen af Barlo ved et fjendtligt overtagelsestilbud ikke kunne foretage nogen revision af betydning og har været uvidende om eksistensen af den eventuelle overtrædelse, kan den heller ikke have nogen formildende indvirkning på grovheden af den begåede overtrædelse eller på bøden, for så vidt som sidstnævnte har et præventivt formål.

266 Det foreliggende klagepunkt må derfor forkastes.

— Om det aktive samarbejde i forbindelse med proceduren uden for anvendelsesområdet for samarbejdsmeddelelsen

267 Sagsøgerne har anført, at de har samarbejdet fuldt ud med Kommissionen under hele den administrative procedure. Det har de gjort ved at fremskaffe en bekræftelse af faktiske omstændigheder, som ikke umiddelbart var tilgængelig for dem, og de har gjort en betydelig indsats herfor. Det er efter deres opfattelse ubegrundet, at Kommissionen i den anfægtede beslutning afviste at tage dette aspekt i betragtning som en formildende omstændighed.

268 I denne forbindelse bemærkes, at Kommissionen i retningslinjernes punkt 3, sjette led, har fastsat, at det udgør en formildende omstændighed, at virksomheden har samarbejdet effektivt i forbindelse med proceduren uden for anvendelsesområdet for samarbejdsmeddelelsen.

269 I denne sag har Kommissionen fastslået i 392. betragtning til den anfægtede beslutning, at den i henhold til ovennævnte bestemmelse havde undersøgt, om en af de berørte virksomheders samarbejde havde gjort det lettere for den at konstatere overtrædelsen. I 393. betragtning til den anfægtede beslutning har den anført, at der i betragtning af, at deres samarbejde var af meget begrænset omfang og værdi, og at de har bestridt de faktiske omstændigheder, som ikke er omfattet af det begrænsede samarbejde, ikke forelå nogen anden omstændighed, som begrundede en bødenedsættelse uden for anvendelsesområdet for samarbejdsmeddelelsen, og at en sådan nedsættelse i sager om hemmelige karteller under alle omstændigheder kun kan forekomme i helt usædvanlige tilfælde.

270 Hertil bemærkes, at Kommissionen med rette har vurderet, at anvendelse af retningslinjernes punkt 3, sjette led, i sager om hemmelige karteller kun bør finde sted i helt usædvanlige tilfælde.

271 Anvendelsen af denne bestemmelse kan nemlig ikke bevirke, at samarbejdsmeddelelsen mister sin effektive virkning. Således fremgår det klart af denne meddelelse, at den afgrænser de tilfælde, hvor virksomheder, der deltager eller har deltaget i hemmelige karteller, som påvirker Fællesskabet, kan kompenseres for at samarbejde med Kommissionen om undersøgelsen. Heraf følger, at virksomhederne i princippet kun kan indrømmes en bødenedsættelse i kraft af deres samarbejde, når de opfylder de betingelser, der er fastsat i nævnte meddelelse.

272 F.eks. er det allerede fastslået, at Kommissionen kunne anvende retningslinjernes punkt 3, sjette led, på en virksomhed, der som den første havde fremlagt oplysninger for den, som gjorde det muligt for den at udvide sin undersøgelse og træffe de

fornødne foranstaltninger med henblik på at fastslå en mere alvorlig overtrædelse eller en mere langvarig overtrædelse (Rettens dom af 19.5.2010, sag T-11/05, Wieland Werke m.fl. mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 232; jf. ligeledes præmis 234).

273 I denne sag bemærkes for det første, at sagsøgerne ikke har redegjort tilstrækkeligt detaljeret for, hvorledes og i hvilket omfang deres samarbejde skulle have gjort det lettere for Kommissionen at påvise de påståede faktiske omstændigheder.

274 For det andet fremhæves, at selv om det fremgår af undersøgelsen af det første anbringendes første led, at sagsøgernes bekræftelse af visse omstændigheder i deres svar på klagepunktsmeddelelsen har hjulpet Kommissionen til at kunne fastslå Barlos deltagelse i flere konkurrencebegrænsende møder, har sagsøgerne ikke desto mindre fortsat bestridt, at netop nævnte svar på klagepunktsmeddelelsen har kunnet godtgøre deres ansvar for kartellet.

275 Under disse omstændigheder er det ikke godtgjort, at der foreligger omstændigheder, som begrunder anerkendelse af den formildende omstændighed, som der er anmodet om.

276 Det foreliggende klagepunkt må derfor forkastes.

277 Endelig bemærkes, at for så vidt som visse af de argumenter, som sagsøgerne har fremført inden for rammerne af det andet anbringende, skal opfattes som udtryk for, at begrundelsespligten er tilsidesat i forbindelse med bødens fastsættelse og navnlig med de indrømmede nedsættelser (jf. præmis 196, 217 og 218 ovenfor), skal disse argumenter forkastes. Det fremgår nemlig af det foregående, at Kommissionen i tilstrækkelig grad har oplyst de forhold, der har givet den grundlag for at bedømme grovheden og varigheden af den overtrædelse, sagsøgerne har begået, herunder i

335. og i 372.-374. betragtning, samt for grundene til, at den besluttede at indrømme dem bødenedsættelser. Således har den opfyldt kravene i henhold til den væsentlige formforskrift, som begrundelsespligten udgør (jf. i denne retning Domstolens dom af 16.11.2000, sag C-248/98 P, KNP BT mod Kommissionen, Sml. I, s. 9641, præmis 42). Særligt bemærkes, at det i denne sammenhæng ikke påhviler Kommissionen at angive tallene i forbindelse med metoden for bødeudmålingen i sin beslutning (jf. dommen i sagen Microsoft mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 131, præmis 1361 og den deri nævnte retspraksis).

Sammenfatning

278 Det fremgår i det hele af det foregående, at den anfægtede beslutning skal annulleres dels i det omfang, sagsøgerne deri holdes ansvarlige for deltagelse i kartellet i perioden fra den 1. november 1998 til den 23. februar 2000, dels i det omfang, det deri fastslås, at sagsøgerne har overtrådt artikel 81 EF og EØS-aftalens artikel 53 ved at deltage i en række aftaler og samordnet konkurrencebegrænset praksis vedrørende ikke blot faste plader af PMMA, men også sammensætninger til støbning af PMMA og sanitetsvarer af PMMA. I øvrigt bør annullationspåstanden forkastes.

279 Med hensyn til fastsættelsen af bøden fremgår det af det foregående som helhed, dels at den forhøjelse på 20 % af udgangsbeløbet for bøden, som Kommissionen har foretaget i 353. betragtning til den anfægtede beslutning, skal erstattes af en forhøjelse på 10 %, dels at påstandene om bødenedsættelse i øvrigt skal forkastes.

280 Som følge heraf fastsættes den bøde, som sagsøgerne er pålagt i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2, til 8 250 000 EUR.

Sagens omkostninger

281 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. I medfør af procesreglementets artikel 87, stk. 3, kan Retten fordele sagens omkostninger eller bestemme, at hver part skal bære sine egne omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter, eller hvor der foreligger ganske særlige grunde.

282 I denne sag er sagsøgernes påstande delvist tiltrådt, og Kommissionen har dermed ikke fået medhold i sin påstand om frifindelse i det hele. Sagsøgerne har dog tabt sagen, for så vidt som de har nedlagt påstand om annullation af den anfægtede beslutning som helhed, i det omfang den vedrører dem. Det vil dermed være en rimelig bedømmelse af de pågældende omstændigheder i sagen at afgøre, at sagsøgeren skal bære 60 % af sine egne omkostninger og betale 60 % af Kommissionens omkostninger, mens Kommissionen skal bære 40 % af sine egne omkostninger og betale 40 % af sagsøgerens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Tredje Afdeling):

1) Artikel 1 i Kommissionens beslutning K(2006) 2098 endelig af 31. maj 2006 om en procedure i henhold til artikel 81 EF og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/F/38.645 — Methacrylater) annulleres dels i det omfang, den fastslår, at Quinn Barlo Ltd, Quinn Plastics NV og Quinn Plastics GmbH har overtrådt artikel 81 EF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) ved at have deltaget i en række aftaler og former for samordnet praksis vedrørende ikke blot faste plader af polymethyl-methacrylat,

men også sammensætninger til støbning af polymethyl-methacrylat og sanitetsvarer af polymethyl-methacrylat, dels i det omfang disse selskaber deri holdes ansvarlige for deltagelse i kartellet i perioden fra den 1. november 1998 til den 23. februar 2000.

2) Den bøde, som Quinn Barlo, Quinn Plastics NV og Quinn Plastics GmbH er pålagt in solidum i henhold til artikel 2 i beslutning K(2006) 2098 endelig, fastsættes til 8 250 000 EUR.

3) I øvrigt frifindes Europa-Kommissionen.

4) Quinn Barlo, Quinn Plastics NV og Quinn Plastics GmbH bærer 60 % af deres egne omkostninger og betaler 60 % af Kommissionens omkostninger.

5) Kommissionen bærer 40 % af sine egne omkostninger og betaler 40 % af de omkostninger, Quinn Barlo, Quinn Plastics NV og Quinn Plastics GmbH har afholdt.

Czúcz Labucka Gratsias

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 30. november 2011.

Underskrifter

Indhold

Sagens baggrund ..... II - 7965

Retsforhandlinger og parternes påstande ..... II - 7971

Retlige bemærkninger ..... II - 7973

Det første anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 81 EF ..... II - 7973

Det første anbringendes første led om en urigtig vurdering af Barlos deltagelse i møderne samt anden kontakt og udveksling ..... II - 7974

— Om de fire møder, hvori Barlos tilstedeværelse er erkendt ..... II - 7974

— Om det bestridte møde i Barcelona (Spanien) i maj-juni 1999 (164. betragtning til den anfægtede beslutning) ..... II - 7992

— Om Barlos manglende deltagelse i anden kontakt eller udveksling ..... II - 8000

— Konklusion vedrørende det første anbringendes første led ..... II - 8002

Det første anbringendes andet led om en urigtig vurdering af Barlos deltagelse i en »samlet og fælles konkurrencebegrænsende plan« for tre varer af PMMA ..... II - 8002

Det første anbringendes tredje led om en urigtig vurdering af Barlos deltagelse i en samlet overtrædelse ..... II - 8011

Det andet anbringende om tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, retningslinjerne og proportionalitetsprincippet ..... II - 8015

Det andet anbringendes første led om en urigtig vurdering af den påståede overtrædelses varighed ..... II - 8016

Det andet anbringendes andet led om en urigtig vurdering af den påståede overtrædelses grovhed ..... II - 8018

Det andet anbringendes tredje led om en urigtig vurdering af formildende omstændigheder ..... II - 8029

— Om den mindre passive rolle i gennemførelsen af overtrædelsen ..... II - 8030

— Om ulovlige aftaler eller ulovlige former for praksis, som reelt ikke er fulgt ..... II - 8033

— Om overtrædelsens tidlige ophør ..... II - 8038

— Om iværksættelse af en plan til sikring af konkurrencereglernes overholdelse ..... II - 8039

— Om manglende vinding, manglende behov for afskrækkelse og om proportionalitet ..... II - 8041

— Om det aktive samarbejde i forbindelse med proceduren uden for anvendelsesområdet for samarbejdsmeddelelsen ..... II - 8042

Sammenfatning ..... II - 8045

Sagens omkostninger ..... II - 8046